

A

NAGY-KÁROLYI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

1890. április 15-én

NAGY-KÁROLYBAN

TARTOTT KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Függelék :

A n.-károlyi ev. ref. egyházmegye papi öz-
vegy és árva gyámintézetének alapszabályai.

MÁTÉ-SZALKA,
NYOMATOTT WEISZ ZSIGMONDNÁL.
1890.

A nagy-károlyi ev. ref. egyházmegye
1890. ápril 15-én Nagy-Károlyban tar-
tott közgyűlésének

j e g y z ő k ö n y v e .

Segesvári József esperes és Kulin Imre e. m.

gondnok elnöklete alatt jelen voltak:

Ujlaki Gábor

Debreczeni István

Lövey Pál

Ilosvay Aladár

Vityi Bertalan egyházi,

világi

tanácsbírák.

Jegyzők: Ujlaki Gábor egyházi, Ilosvay Aladár vi-
lági jegyzők.

Lelkészek közül jelen voltak: Asztalos György n. ká-
rolyi, Bajza István gencsi, Uray József csomaközi, Sza-
bó Gusztáv szamoszegi, Buzás Lajos ér-endrédi, Len-
gyel Pál kis-majtényi, Kósa Ede jármí-i, Veress Imre
irinyi, Király István pályi-i, Kormány Lajos géresi lel-
készek.

Egyházak képviselői: Bereczki István gondnok, Kiss
Sándor s. lelkész bőrvelyi, Takács János pályi-i, Bartha
György gondnok berei, Kun Gedeon, Kun Sándor szamos-
zegi, Mándy Sámuel gondnok m. szalkai, Szerémi Mi-
hály, Süveg Zsigmond kis-majtényi, Biró Gergely n. ecse-
di egyházak képviselői.

Tanítói-kar részéről: Dávid Sándor n. károlyi tanító.
Ezen kívül számos hallgatók.

Esperes ur Istenhez emelt buzgó imádsága után e.
megyei gondnok ur a gyűlésen megjelenteket szívélye-
sen üdvözölvén, a gyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

1. Esperes ur jelenti, hogy Gróf Dégenfeld József tanácsbíró ur hozzá intézett levelében tudatja, hogy jelen gyűlésünkön, mivel a konventi ülések is most tartatnak, a hol mint konventi képviselő jelen kíván lenni, részt nem vehet.

Sajnos tudomásul vétetik.

2. Képviselők megbízó levelei rendben találtatván,
Levéltárba tétetnek.

3. Olvastatott Kubinyi Károly e. m. tanácsbíró urnak közgyűlésünkhöz intézett levele, melyben megköszönve egyházmegyénk eddigi bizalmát, s jóindulatát, folytonos betegeskedése miatt tanácsbírói hivataláról lemond.

Kubinyi Károly p. tanácsbíró ur lemondását az általa elő adott sajnálatos indokok alapján, eddigi hű szolgálatának teljes méltánylata s elismerése mellett egyh. m. gyűlésünk elfogadja s Esperes ur felhivatik, hogy a lemondás által ürességbe jött tanácsbírói szék betöltését a szokott törvényes gyakorlat szerint eszközölje.

4. Olvastatott az 1889-ik évről következő esperesi jelentés:
Nagytiszteletű és tekintetű e. m. közgyűlés!

Az idei egyházlátogatást január és február hónapokban, és pedig az egyházmegye északi részén, n. t. Ujlaki Gábor és Lövey Pál tanácsbíró urak, a déli részen n. t. Vityi Bertalan tanácsbíró ur társaságában magam végezvén: van szerencsém az e. látogatási jegyzőkönyvet tisztelettel betérjeszteni, — kérvén, hogy annak az egyházmegye anyagi és szellemi állapotát feltüntető »Rövid áttekintés« című kivonatát szokás szerint felolvastatni és tárgyalni méltóztassék.

Nem mulaszthatom el azonban a szellemi állapotot illetőleg, már itt is fájdalommal jelezni, miszerint egyházmegyénkben, a tanügy nem hogy emelkednék sőt inkább hanyatlik, s az iskolai tanítás igen sok helyen szomorú képet nyújt, a mely jelenségnek egyik s pedig legfőbb okát abban vélem feltalálhatni, hogy a falu helyeken rendesen egész nyáron át késő őszig tartó iskola szünet után többnyire csak október vége felé, sőt sok helyen csak, november és december hónapokban kezdődván meg az iskolázás, a tanítók, a január hóban megjelenő visitáció előtt nem képesek a legjobb akarat a legnagyobb szorgalom mellett sem oly eredményt felmutatni, mely a legszerényebb igényeket is kielégíthetné, a visitorokat pedig ezen körülmény arra kárhóztatja, hogy

az iskolák előmenetelének megítélése és qualificálásában tulságosan elnézők legyenek — nem lehetvén a tanítókat jogosan tőlük nem függő körülmények miatt kárhozzatni. Innen van az, hogy igen sok helyen a tanító, az iskola beálltakor, hogy az 5—6 hét múlva megjelenő visitáció előtt tudjon valamit felmutatni, előveszi az előző évben tanultakat, ugyan azon osztályu gyermekekkel s azokból adja meg a vizsgát növendékeivel. Hogy ily tanítás mellett miként lehetne haladást várni, ezt bárki is elképzelheti. különösen akkor, ha meg gondolja, hogy a visitáció eltávoztával, bizony sem a tanító sem a növendékek szorgalma nem szokott fokozódni, sőt sok helyen annyira meglazul, hogy a növekedékek a helyett, hogy tovább haladnának a virágvasárnapi nyilvános vizsgát, ismét csak a visitáció előtt már elmondottakból adják meg. Hogy ez így és nem másképen van: kétségtelenül bizonyítja azon tapasztalat, hogy a hol az iskolázás rendesebb, a hol a tanítónak több ideje van a tanításra, ott az eredmény is nagyobb, — város helyeken pedig mint például Nagy-Károlyban és Máté-Szalkán egészen kifogástalan,

Ugyan azért bátor vagyok a mélyen tisztelt közgyűlés elé határozati javaslatként azon kérelmet terjeszteni: méltóztassék több egyh. megye példáját követve kimondani, hogy a törvényszerű egyházlátogatás egyházmegyénkben is a téli hónapokról a tavaszi évszakra tétessék át, hogy így a tanítóknak több idejük lévén a tanításra falu helyeken is jobb eredményt mutathassanak fel a visitáció előtt nyilvánosan tartandó s a helybeli lelkész által a szülékekkel s az egész egyházközséggel előző vasárnapon a templomi szószékből előre tudatandó közvizsgán, mely ily helyeken évzáró vizsga is lehetne; más felől az egyházlátogatók is megkiméltessenek a rájuk nézve terhes és életveszélyes téli utazástól.

Nem mulaszthatom el továbbá a mélyen tisztelt közgyűlés figyelmét, különösebben felhívni, az egyházmegyénk területén közelebb felmerült két rendbeli és pedig részben szomorú, részben örvendetes tünemény illetve mozgalomra.

Egyike ezeknek a nazarenismus fellépése az ér-körtvélyesi egyházakban, hol egy a téli hónapokban munkát nem kaphatott álprófeta, mesterségére nézve állítólag ácslegény, az evangyeliium szavainak általuk megszokott hamis magyarázatával többeket megszédített. Az előljáróságot figyelmeztettem ezen a vallási rajongás álmezébe burkolódzó hamis tudománynak veszélyes voltára, mely

míg a keresztyénység által védett társadalmi rendnek ellene van, addig a munkás kezeket megszibbasztja, s csak arra alkalmas, hogy a henye életet élni szeretők számát szaporítsa. Egyszersmind felhívtam úgy a lelkészi hivatalt, mint a presbyteriumot, hogy az álprófeta által elszédített egyháztagokat, nem erőszakkal, a minek alkalmazása csak fokozni szokta a vallási rajongást, hanem ész és evangyélium szerü felvilágosítással igyekezzék jobb utra téríteni, — a mi már különben munkába is vétetett, és pedig nem eredmény nélkül Tiszt. Pataky Sándor ottani segédlelkész által, ki míg egy felől templomi beszédei által igyekezett megóvni a veszélyes tévelygés által még nem inficiált egyháztagokat; addig más felől a tévelygőket is többször felkereste, hogy meg győzze őket vallási nézeteik helytelen voltáról. Az eddigi tapasztalatok szerint azonban ez a szellemi filoxera éppen oly nehezen irtható lévén az egyház éltefájának gyökeréről, mint ama másik, mely a természetben szokott pusztítani korunkban, kötelességemnek tartom e szomoru jeleuséget folytonos figyelemmel kísérni, s annak stádiumáról jelentésemet a mélyen tisztelt közgyűlés előtt koronként megtenni.

Másik tünemény illetve esemény az 1848-évi XX. t. cz. valósitása tárgyában egyházmegyénk területén társadalmilag megindított mozgalom, melyet mint egyetemes egyházunkra nézve rendkívül fontos ügyet a folyó évi febr. 19-én itt N.-Károlyban tartott értekezlet beadványa alapján tárgyalatni kérek.

Bejelentem továbbá miszerint a változás által üresedésbe jött paraszniai lelkész-tanítói állomásra Turóczy Gyula mérki helyettes lelkész-tanító mult évi deczember 7-én elválasztatván, miután a választás ellen a törvény szabta határ idő alatt óvás be nem adott: a választást megerősítettem.

Ugy szinte az ekként megürült mérki tanítóságra az egyház-tanács által egyhangulag megválasztott Szikszai Albert volt anygalosi tanítót is.

Örömmel jelentem be azt is, hogy a börvelyi egyház az iskola építést a m.-szalkai új iskola mintájára immár megkezdette, a tervrajz s költség-vetés be vannak terjesztve.

Végül megemlítve még, hogy a visitáció alkalmával begyűlt különböző pénzeket illető helyeikre elszámoltam, s hálát adva Istennek, hogy a mult őszi közgyűlés óta egy halál eset sem történt olyan egyházmegyénk területén, melyet a mélyen tisztelt köz-

gyűlésnek be kellene jelentenem:

Megkülömböztetett tisztelettel vagyok

Nagy-Károly, 1890. ápril 15.

A Nagytiszteletű és Tek. e. m. közgyűlésnek

alázatos szolgálja:

Segesvári József,

esperes.

Esperes ur évi jelentése midőn egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetik: az egyházlátogatási j. könyvnek az egyházak szellemi és anyagi állását kimutató »Rövid áttekintés« czimű kivonata felovastatik; mind az esperesi jelentésben mind ebben érintett tárgyak, részint tudomásul vétetnek, részint tárgyalásul kitűzetnek.

5. Olvastatott az egyh. látogatási jegyzőkönyv rövid áttekintés czimű sommázatából az iskolák szellemi állapotát feltüntető jelentés, mely szerint kitűnő iskláknak találtattak: a börvelyi fi, a n. károlyi nagyobb és kisebb fi iskolák, géresi, m. szalkai nagyobb fi és leány iskolák, szamosszegi fi, olcsvai, jármi-i, k. jános-i, n. ecsedi fi, fábiánházi iskolák.

Dicséretesek: kaplonyi, n. károlyi leány, k. daróczi, sz. miklósi, ér-endrédi nagyobb, csomaközi, berei, gebei, ó. pályi-i, szamosszegi leány, vitkai, ilki, n. dobosi, hodászi.

Kielégítőek: börvelyi leány, kismajtényi, dobrai, gencsi, irinyi, endrédi kisebb, szaniszlói, mérki, ecsedi leány, ó. apáti-i, paposi, meggyesi, paraszniai.

Nem vizsgáltatott meg a domahidi, mivel a vörheny járvány miatt hatóságilag be volt zárva.

A kötelességüket hűn teljesített tanítók nevei érdemeiknek méltó elismeréseül, a gyengébbek buzdításául szokott módon az egyházakkal közölni rendeltetnek.

6. Olvastatott az e. látogatási jegyző könyvből az egyházakban történt kegyes adományozások sorozata nevezetesen:

N. Károlyi egyháznak néhai Sipos Zsigmond volt domahidi lakos hagyományozott 200 frtot. Néhai Kiss László, Dr. Dobi Zsigmond ur Bárá Urai Leona és Serli Móricz Ilona urnők egy urasztalához való 70 forintos értékű gazdagon aranyozott ezüst kelyhet. Horváth Ida urnő egy szépen kivarott katéthra terített. Bikkfalvy Róza urnő két selyem világos kisebb kendőt adomá-

nyoztak.

DOMAHIDA, megemlítendő, hogy néhai Sipos Zsigmond által az egyháznak hagyományozott 800 frtért vásároltatott 9 és fél hold szántó föld 1200 [] öllel számítva. Veress Ferencz presbyter saját költségén egy aranykönyv készítését ajánlá fel, melybe a jótétemények jegyzendők be.

KIS MAJTÉNY, özv. Botos Jánosné sz. Kiss Zsuzsánna az egyház részére egy fehér urasztali damasz terítőt ajándékozott.

KAPLONYBAN, Budai Sándorné 1 frtot adományozott az egyháznak.

GÉRES, Kiss Miklósné Györfy Terézia ajándékozott az egyháznak egy khinai ezüst keresztelő edényt, melynek értéke 25 frt. Csák Zsigmondné Juhász Terézia egy 6 frt értékű terítőt. Miskolczi Juliánna egy aranykönyvet a kegyes adományok bejegyzésére.

KIRÁLY-DARÓCZ, Az ifjuság egy bál jövedelméből 22 forintot adott az egyháznak.

KRASZNA-SZENT-MIKLÓS, Veress Ferencz domahidi lakos s birtokos az urasztalára egy megyszin bársonyból készült arany rojtokkal ellátott diszes terítőt készíttetett 100 frt költséggel.

DENGELEG, Kozma Jánosné Csák Mária asszony a templomi szó-székre egy terítőt ajándékozott 40 frt értékben.

ÉR-ENDRÉD, Nagy Sándor ajándékozott az egyháznak 2 frtot, Szintay István ur Magyar-ország térképét rendelé meg az iskola részére 5 frtért.

CSOMAKÖZ, a hivek a templom kerítésére 22 frt 70 kr. önkéntes adományt tettek. Ezenkívül Bay Mihály ur 5 frtot, Buttyán Mihály (gör. cath.) 5 frtot, Rác Lajos 1 frtot adományoztak.

BERE, Keresztesi Tamás és neje, néhai Nagy Zsuzsánna, az urvacsora kiosztásához egy alpakha ezüsből készült diszes kanát vásároltak 26 frt értékben.

MÉRK, Veress Jánosné, Papp Juliánna a templom nagyobbitására 100 frtot, egyes egyháztagek ugyan e célra 139 frtot raktak össze.

GEBE, Fülep Károly györgyteleki lakos ezer darab téglát ajándékozott az egyháznak, a tavasszal történendő építkezéshez. Uj keresztelő edényre ajándékoztak több egyháztagek 3 frt 65 krt.

NAGY ECSÉD, az egyházhivei egyházuk javára adtak 137 frt.

MÁTÉ-SZALKA, Torony javításra ajándékoztak: Papp Arthur lelkész 5 frtot, Gál György 1 frtot, Papp Arthurné lelkészné

1 frtot, Csizmadia János és neje Izsó Julianna 1 frtot Id. Csizmadia Mihály presbyt: 100 frtot, Czeti Ilona 1 frtot, Szélvégi Kádár József 1 frtot, Id. Váradi István 1 frtot, Mándi Sámuel 5 frtot, Váradi Ferencz 2 frtot, Orgona alapra Varga Sándor presbyt: 2 frtot Gráf Aranka 1 frtot, összes kegyes adomány 123 frt.

Ó. APÁTI, az egyház hivei kézi munkával kerestek az egyház javára 394 frtot.

Ó. PÁLYI, szamoszegi lakos Bódi Sámuel az ur asztalához egy 8 frt értékű selyem kendőt ajándékozott.

OLCSVA, Kepecs Lébi (izraelita) uradalmi bérlő ajándékozott az egyháznak 3 frtot.

ILK, néhai Kalmár István a templom javítására hagyományozott 400 frtot.

NAGY-DOBOS, tek. Dienes Lajos közbirtokos ur, az ur-asztalához évenként 3 izben kenyeret és bort adományozott, s annak teljesítését évenként 3 izben továbbra is megígérte. Néhai Desewfy János (róm. cath.) ur özvegye férje kegyeletes szokását, hogy évenként egy izben az ur asztalához bort ad; továbbra is kívánja feltartani.

PARASZNYA, szamoszegi lakos Bódi Sámuelné, ajándékozott az egyháznak, egy ur-asztali fehérterítő abroszt 4 frt értékben.

NYÍR-MEGYGYES, Szondi Julianna, férjezett Nagy Sándorné, Szondi Katalin férjezett Komlósi Bénéiaminné testvérek egy zöld ripszből, saját kezűleg készített, selyem rojtal ellátott tiz frt értékű ur-asztali terítőt ajándékoztak az egyháznak.

Örvendetes tudomásul vétetik, a kegyes és vallásos adakozók és jóltévők iránti méltó elismerés kifejezése, másoknak hasonló jótékonyagra buzdítás céljából szokott módon köröztetni rendeltetik.

7. Irinyi lelkész Veress Imre következetlenséget lát az esperesi jelentés és az e. látogatási j.könyv között, a mennyiben az előbbi a tanügy általános hanyatlását jelzi e. megyénkben, ez utóbbi pedig, kitűnő és dicséretes iskolákat is említ, sőt a kielégítő iskolák közé az irinyit is felveszi, holott az, az elégségesek osztályába épen nem sorozható. Minek folytán kéri, hogy az e. megyei közgyűlés az egyházlátogató küldöttségek következtlen és megbízhatlan eljárása felett rosszslását fejezze ki; valamint az esperes ur azon eljárása felett is, hogy az irinyi iskola vizsgálá-

tára be ment ugyan, de azon ürügy alatt, hogy a szűk, gyermekkel és egyh. előjárókkal telt iskolák nagyon beléven fűtve, a nagy melegség rá nézve elviselhetetlen volt — onnan csak hamar eltávozott, s az iskola vizsgálatot — bár felszólaló lelkész szerint is teljesen szakértő visitátor társára bízta, de szerinte még is esperes ur kötelességét nem teljesítette.

Egyh. m. közgyűlésünk az esperesi jelentés s az annak alapjául szolgáló e. látogatási jegyzőkönyv között következtetlenséget épen nem lát, a mennyiben az iskolák általános hanyatlása nem zárja ki azt, hogy a megvizsgált iskolák között, aránylag viszonyítva egymáshoz a gyengébbek mellett jobb iskolák is ne lehessenek, s az iskolák szellemi állapotának ily viszonylagos és nem abszolút elbírálásánál igazságtalanság lenne ezt figyelmen kívül hagyni, annyival inkább, mert úgy az esperesi jelentése, mint az egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint vannak habár kevés számmal oly iskoláink, melyek teljesen kifogástalanoknak mondhatók.

Minek folytán, úgy az esperes mint az egyházlátogató küldöttségek ezen okadatolt eljárása helyeslőleg tudomásul vétetik, Veress Imre irinyi lelkésznek a tárgyalás alatt nyilván kitüntetett roszakaratu személyeskedő felszólalása közgyűlésünk által rosztaltatik.

8. Az egyh. látogatási j. könyv beterjesztése alapján, tárgyalás alá vétetett, a nyír-megyesi egyházi előjáróságnak még az 1852. évben a debreczeni főiskola javára évenként fizetendő 33 frt-nyi ajánlatából felmerült azon zavaros helyzete, hogy most az egyház ellen e czimen 1200 frt tétetik a főiskola által követelésbe, sőt ennek befizetésére a nevezett egyház az esperesi hivatal által megintetett, holott a jelenlegi egyházi előjárók közül alig van egy-két tag, ki ezen ajánlat tételre még csak emlékeznék is, az egyház pedig jelenlegi nyommasztó viszonyai miatt teljesen képtelen ennek befizetésére, úgy annyira, hogy ha ez, az egyházon per útján behajtatik teljes megsemmisülésnek néz elé. Mind e mellett azonban a megyesi egyház Esperes ur útján azon ajánlatot tette, hogy az össze torlódott ajánlatok helyett 500 frtot ötven frt évi részletekben megfizet. Számot vetve azonban az e. előjáróság nem csak az egyháznak, hanem az egyház tagjainak is nagy elszegényedésével, fizetés képtelenségével, — azonban a fő iskola iránti kegyelete és jó akaratának is tehetsége szerint eleget ohaj-

tana tenni: elébbeni ajánlatát oda kívánja módosítani, hogy évenként 16 frtot mint eddig hajlandó az egyház fizetni, míg az ennek megfelelő tőkét kifizetheti. Kéri azért nevezett egyházi előjáróság közgyűlésünket, hogy ezen ajánlata illető helyére pártolólág terjesztessék fel.

Tekintettel a ny. megygyesi egyháznak lényegesen megváltozott viszonyaira, az egyháznak mint szintén annak tagjainak nagy elszegényedésére: kérvénye az illetékes helyre pártolólág felterjesztetik.

9. Esperes ur jelentésében tudomásra hozza, miszerint, a változás által ürességbe jött parasznyai lelkész tanítói állomásra, Turóczi Gyula mérki helyettes lelkész-tanító választatott meg, s miután a választás ellen, a törvény szabta határ idő alatt óvás be nem adatott: a választást megerősítette.

Tudomásul vétetik.

10. Mult 1889. évi szeptember 19. e. m. közgyűlés 16 sz. olvasható módosított alapszabályok 2. és 3. §§-ait illetőleg bejelentti az e. l. küldöttség, hogy az ezen szakaszokban előirt 1 és $\frac{1}{2}$ % lelkészi jövedelmi díjj illetéket, az általa minden egyházban felvett becslés szerint, a közgyűlés jóváhagyásának reményében 5 évre terjedő érvényességgel már most akként határozta meg, hogy a termény fizetést pénzértékben, és pedig a rozsnak köblit 4 frt, a buzának 6 frtjával, fának, szénának árát helyi érték szerint, föld haszon élvezetét holdanként 3 — 10 frtig terjedőleg; stolát száz lélek után 5 frt, pénzfizetést maga értékében vette fel, az ekként kiszámított lelkészi jövedelemtől az 1 és $\frac{1}{2}$ %-ot már ez uttal behajtotta.

Helyeslőleg tudomásul vétetik, s ezen becslés 5 évig érvényben tartatik.

11. Olvastatott az egyházlátogatási j. könyvből, hogy n. dobosi lelkész ur egyházlátogatás alkalmával, e. l. küldöttség előtt panaszba teszi, hogy az iskola könyvtára, — rendeltetésétől elvonva zárva tartatik, s róla számadás az egyház tanácshoz be nem nyújtatik, sem annak megvizsgálását a könyvtár kezelésével megbízott tanító nem engedi. A mennyiben pedig a könyvtárt kezelő tanító betegsége miatt az e. látogató küldöttség előtt meg nem jelenhetett, hogy az ügy állásáról felvilágosítást adjon: lelkész ur panaszát közgyűlésünk elé kívánja terjeszteni.

A n. dobosi egyházi előjáróság utasittatik, hogy az

iskolai könyvtárt vizsgálja meg, s eljárásáról Esperes ur-nak jelentést tegyen.

12. Az egyházlátogatási jegyzőkönyvből olvastatott, hogy az egyház látogatás alkalmával a n. ecsedi és fábiánházi lelkészek között a kis ecsedi leány egyház hova tartozandósága felett vitás kérdés merült fel. Fábiánháza azon gyakorlatra támaszkodva, hogy Kis Ecsed régtől fogva Fábiánházához tartozott, s mert a kis ecsedi fiók egyház tagjai rendszeren kisebb s nagyobb időre Fábiánházáról oda költözött egyháztagokból állanak, kik Fábiánházára rövid idő multán visszaköltöznek, ugyan azért az anyakönyvezés végett is a fábiánházi lelkész szolgálatát kívánják igénybe venni, hogy szülötteik s halottaik ugyan azon anyakönyvbe legyenek bejegyezve. A nagy ecsedi lelkész pedig azon jogalapon követeli, hogy Kis Ecsed Nagy Ecsedhez affilialtassék, mert Kis Ecsed, Nagy Ecsed polgári községének kiegészítő része s polgárilag Nagy Ecsedhez tartozik.

Az e. törvény 15. §. értelmében »Magyar ország minden ref. vallásu lakosa és honpolgára azon helyen tekintetik az egyház-község rendes tagjának a hol tagja a polgári községnek.« Miután a kis ecsedi ref. vallásu lakosok a n. ecsedi polgári község kötelékéhez tartoznak: a kis ecsedi fiók egyháznak Nagy Ecsedhez tartozása egyház megyei közgyűlésünk által határozatilag kimondatik.

13. Esperes ur évi jelentésében az ott elő adott okok alapján az egyházak látogatásának a téli hónapokról a tavaszi hónapokra áttételét indítványozza.

Esperes ur jelentésében felhozott okok eléggé meggyőzik e. megyei közgyűlésünket arról, hogy több ott elő adott okok mellett főképen a tanügy érdeke követeli az egyházlátogatásnak a téli hónapokról a tavaszi hónapokról való áttételét: ugyan azért határozatilag kimondja, hogy egyházmegyénkben a törv: egyházlátogatás ezután a tavaszi hónapokban fog megejtetni.

14. Olvastatott a gyámintézeti pénztár számadásával megbizott küldöttség előterjesztése, melyben jelenti, hogy miután mind a bevételi mind a kiadási rovatok számtételeinek összege helyes, s mind a bevételi mind a kiadási tételek kifogás nélküli nyugtákkal és ellennyugtákkal igazolvák: gyámintézeti pénztár-nak a szokott fentartással mult évi számadás terhe alól lelki is-

meretes hü kezelésének elismerése mellett mentessék fel.

A küldöttség jelentése tudomásul vétetik, számadó pénztárnok egyh. megyei közgyűlésünk által a szokott feltételek fentartásával az 1889. ápril. 1-ső napjától 1890. ápril 1-sőig vezetett számadás terhe alól, egyházmegyei közgyűlésünk méltó elismerése mellett felmentetik, s a pénztár vagyoni állása s az egész számadás jegyzőkönyvbe vétetik a mint következik.

A gyámintézet összes vagyoni értékének áttekintése.

Sor- szám	Az elhelyezett tőkék megnevezése	T ö k e		Esedékes kamat		Összesen	
		ft	kr.	ft	kr.	ft	kr.
1	6 db. 8% kötvényen betáblázva . . .	3300	—	1156	56	4456	56
2	5 „ 8% kötvényen az egyházaknál . . .	1350	—	76	—	1426	—
3	4 „ 8% kötvényen tanítóknál . . .	350	—	22	—	372	—
4	1 „ váltón segéd lelkésznél . . .	76	—	—	—	76	—
5	26 „ 6% kötvényen lelkészeknél . . .	2334	09	237	33	2571	42
6	Lelkeszi évi illetékek hátraléka . . .	—	—	—	—	479	51
7	A gyámintézet követelése a Szilágyi féle ha- gyatékok ellen . . .	1210	60	48	42	1259	04
8	19 ² / ₅ népbanki részvény névértéke . . .	—	—	—	—	1960	—
9	A 2242 és 1104 számu népbanki könyvekben . .					5249	50
10	Pénztári maradvány, a pénztárnok kezei kö- zött . . .					176	27
	Összesen . . .					18026	30

Az az: Tizennyolcezerhuszonhat forint 30 kr.

Kelt Berében, 1890. márczius 31-én. Vityi Bertalan gy. intézeti pénztárnok.

**Vityi Bertalan gyámintézeti pénztárnok számadá-
sa 1889. ápril 1-ső — 1890. ápril 1-ső napjáig.**

B e v é t e l .

		frt	kr.
1.	1889. április	1. Pénztári maradvány	223.98
2.	»	1. Szatmáry József a néhai Roncsik Sán- dor gyámintézeti tartozása törlesztésé- re, az általa felvett összegből fizetett	150.—
3.	»	1. Bajza István kamatba fizetett . . .	25.—
4.	»	1. Asztalos György kamatba fizetett . .	25.—
5.	»	1. Uray József kamatba és illetékbe fize- tett	14.—
6.	»	1. A kr. szt. miklósi egyház kamatba fi- zetett	24.—
7.	»	7. Veress Imre kamatba fizetett . . .	24.—
8.	»	7. Az olcsvai egyház kamatba	16.—
9.	»	16. 19 ² / ₅ népbanki részvény után osztalékul	232.80
10.	»	16. Mészár Mihály kamatba fizetett . .	3.—
11.	»	19. Csighy Ferencz daróczi lelkész kamatba	6.—
12.	»	28. özv. Szikszai Józsefné lelkész illetékbe	8.—
13.	» május	4. Veress Ferencz irinyi lakos tőkében .	100.—
14.	»	4. Veress Ferencz irinyi lakos kamatba .	12.—
15.	»	4. Balog János és Ferencz irinyi lakosok tőkében fizetett	50.—
16.	»	4. Veress Ferencz kamatba fizetett . .	12.—
17.	»	4. Varga István k. jánosi-i tanító kamat- ba fizetett	4.—
18.	»	31. Buzás Lajos kamatba fizetett . . .	18.—
19.	» junius	19. Farkas András Farkas Mihály irinyi la- kosok 500 frt tőke után kamatba . .	20.—
20.	»	24. Az 1104 sz. népbanki könyvre kivettem	250.—
21.	»	29. A paraszniai egyház 300 frt kölcsön után kamatba fizetett	12.—

Bevétel.

			frt kr.
22.	1889. július	9. Takács Ferencz irinyi tanító tőkébe .	50.—
23.	»	9. Takács Ferencz irinyi tanító kamatba .	2.—
24.	» aug.	3. Kocsár Imre gebei tanító kamatba .	12.—
25.	»	3. A paposi egyház 250 frt után kamatba .	12.—
26.	»	3. Kéri Pál paposi lelkész kamatba fizetett .	6.—
27.	»	4. N. t. Esperes ur 1889. évi államse- gélyt elküldötte	456.95
28.	»	11. A szamosszegi egyház kamatba fizetett .	20.—
29.	» szept.	11. Lövey Pál, Szilágyi Gábor gebei lakos tartozása törlesztésére fizetett . . .	120.—
30.	»	9. Az 1104 sz. népbanki könyvre kivé- tetett	75.—
31.	»	22. Asztalos Kálm. 76 frt után félévi ka- matba fizetett	3.04
32.	» okt.	2. Dienes Balázs tőkébe fizetett . . .	100.—
33.	»	2. Dienes Balázs kamatba fizetett . .	1.50
34.	»	2. Veress Imre irinyi lelkész kamatba .	3.—
35.	»	20. özv. Vajda Gáborné néhai Mészár Mi- hály tartozása törlesztésére fizetett .	50.—
36.	» nov.	10. Esperes ur Óbis tartozása törlesztésére annak rendkívüli állam segélyéből .	19.90
37.	»	22. Veress Ferencz irinyi lakos tőkébe .	100.—
38.	»	22. Veress Ferencz irinyi lakos kamatba .	8.—
39.	»	30. Esperes ur a Baldácsi alap osztalékból pénztárba a gy. i. javára áttett . .	28.80
40.	» decz.	24. Farkas András kamatba fizetett . .	10.—
41.	»	24. Farkas Mihály kamatba fizetett . .	10.—
42.	»	29. Balog János tőkébe fizetett . . .	50.—
43.	»	29. Balog János kamatba fizetett . . .	2.—
44.	»	29. Balog Ferencz kamatba fizetett . .	8.—
45.	1890. jan.	8. A paraszniai egyház tőkébe fizetett .	100.—
46.	»	8. A paraszniai egyház kamatba fizetett .	8.—
47.	»	8. Takács Ferencz irinyi tanító kamatba fizetett	2.—
48.	»	22. Legyel Pál k. majtényi lelkész lelké- szi illetékebe fizetett	16.—
49.	»	20. Asztalos György ur tőkébe fizetett .	200.—

Bevétel.

frt kr.

50.	1890. febr.	22.	Esperes ur a visitáció alkalmával a $\frac{1}{2}$ kros adóból, s lelkészi illetékekből a pénztárnok kezeihez áttett 348 frt 34 kr. összeget, melybe fizettek a lelkészek közül: Kubinyi Károly börvelyi, Kiss Lajos kaplonyi Asztalos György n. károlyi, özv. Szikszai Józsefné, Lengyel Pál kis majtényi, Kormány Lajos géresi, Kalmár Ferencz sz. miklósi, Veress Imre irinyi, Buzás Lajos endrédi, Nagy Gáspár körtvélyesi, Debreczeni Károly szaniszlói, Uray József csomaközi, Vityi Bertalan berei, Szabó Menyhért gebei, Szabó Károly fábiánházi, Berey József ecsedi, Papp Arthur m. szslkai, Király István ó. pályi-i, Szabó Gusztáv szamosszegi, Kósa Dániel ó. apáti-i, Lövey Pál olcsvai, Szenczi Ferencz ilki, Darcsi Bertalan parasznyai, Kéry Pál paposi, Tukacs Lajos ny. megygyesi összesen	348.34
51.	» márcz.	6.	Korány János dobrai lelkész kamatba	6.—
52.	» »	9.	A szamosszegi egyház és lelkész visitációkor megállapított díjjaikat kifizették	32.57
53.	» »	9.	Varga István k. jánosi-i tanító kamatba	4.—
54.	» »	13.	Darcsi Bertalan kamatba fizetett . .	6.—
55.	» »	13.	Kr. sz. miklósi egyház kamatba . .	24.—
56.	» »	18.	Veress Imre irinyi lelkész kamatba . .	3.—
Összes bevétel . .				3106.88

Az az: Háromezerszázhat frt 88 kr.

K i a d á s .

			frt kr.
1. 1889. április	1.	Szathmáry József gyámintézeti ügyvédnek az ig. választmány határozata következtében perköltségekre kifizettem	108.42
2. » »	1.	A gyámintézeti választmány négy tagjainak évi tisztelet díját 1888/9. évre kifizettem	100.—
3. » »	1.	Pénztárnok tisztelet díja 1888/9. évre	40.—
4. » »	28.	Özv. Papp Lajosné és kiskoru leánya részére egy évi kegy díjban kifizettetett	187.50
5. » május	4.	Özv. Biró Károlyné részére évi kegy díjban	125.—
6. » »	4.	Özv. Kovács Mihályné részére . . .	75.—
7. » »	4.	Varga István k. jánosi-i tanítónak kötvényre kölcsön kiadatott	100.—
8. » »	6.	Az 1104 sz. népbanki könyvre betéttett	90.—
9. » aug.	4.	A paraszniai egyháznak kötvényre kölcsön adatott	300.—
10. » »	4.	Az állam segély posta költségére	50
11. » »	4.	Az állam segély nyugtájára bélyegért	2.50
12. » »	12.	Az 1104 sz. könyvre a népbankba betéttett	555.—
13. » »	22.	Asztalos Kálmán karczagi s. lelkésznek váltóra kiadatott	76.—
14. » okt.	7.	Az 1104 sz. népbanki könyvre betéttett	230.—
15. » nov.	10.	Uray József csomaközi lelkésznek, Roncsik Sándorné által, néhai férje gyámintézeti tartozása törlesztésére lefizetett többletet, az özvegynek leendő átadás végett kiadtam	22.69
16. 1890. jan.	3.	A gyámintézet Wertheim kasszájának N. Károlyból Berébe szállításáért . .	2.—

Kiadás.

			frt	kr.
17.	1890. febr. 10.	Az 1104 sz. népbanki könyvre betet-		
		tem	550.—	
18.	» » 19.	Özv. Kovács Mihálynénak az 1890/91		
		évi kegy díjából kifizettetett	50.—	
19.	» » 19.	Szabó Károly fábiánházi lelkésznek		
		100 frt kölcsöne kiegészítéseül kiadtam	16.—	
20.	» márcz. 31.	Az 1104 sz. népbanki könyvre beté-		
		tetett	300.—	
			Összes kiadás	2930.61

Az az: Kétezerkilencszázharmincz frt 61 kr.

Volt tehát a bevétel 3106 frt 88 kr.

Kiadás 2930 frt 61 kr.

Pénztári maradvány 176 frt 27 kr.

Megvizsgálás végett betérjeszti Bere, 1890. márczius 31. Vi-
tyi Bertalan gy. i. pénztárnok.

15. Az 1889-ik év október 14 — 17-én tartott egyházkerületi
gyűlés jegyzőkönyvének 291 sz. a. a felső szabolcsi e. megyének a
kölcsönös tűzbiztosítás tárgyában, az e. kerületre felterjesztett ja-
vaslata egy küldöttségnek adatott ki, hogy azt szakértők meghall-
gatásával, azok nézetének figyelembe vétele mellett, véleményével
kísérje s ezen véleménynyel együtt tegyék az e. megyék tanács-
kozás tárgyává tavasszal tartandó gyűléseiken, s majd küldjék be
nyilatkozataikat a tavaszi e. kerületi gyűlést megelőzőleg legalább
pár héttel előbb a küldöttség elnökéhez, hogy azoknak feldolgo-
zására a közgyűlés idejéig, a küldöttség még elegendő idővel
rendelkezhessék.

Esperes ur ez ügyet vélemény adás végett egy küldöttség-
nek adá ki, mely küldöttség munkálatát kevés módosítással e. m.
közgyűlésünk elfogadván, azt következőkben kívánja az e. kerüle-
ti küldöttség elnökéhez betérjeszteni.

Egyházmegyénk mielőtt véleményét e tárgyban kifejezné:
először is magát az egyház kerületi küldöttségi vélemény lé-
nyegét, s a tűzbiztosítás ügyében tett e. kerületi intézkedések

történetét kívánja röviden ismertetni.

Az e. kerületi küldöttség az egyházi kölcsönös tűzbiztosítás eszméjét osztatlanul pártolja, életbe léptetését ohajtja; de mint-hogy jelenleg az 5 egyház kerület a kölcsönös biztosításban részt nem vehet, mivel több s kevesebb idő tartamra egyház-kerületünkön kívül különféle biztosító társulatokkal kötelezettségben állanak, felállítását azon időre kívánja halasztani, a mikor a kölcsönös biztosításra mind az öt egyházkerület egyesülhet, mert a kölcsönös biztosítást csak az összes egyházkerületek egyesülésével látja nehézség nélkül és haszon reményével feltarthatónak. A kölcsönös biztosítás ügyében ez idő szerint csak annyit kíván tenni, hogy egyházkerületünk képviselői útján a konventen hasson oda, hogy mihelyt az egyház kerületek a jelenlegi tűzbiztosítási kötelezettség alól felszabadulnak, az egyházi kölcsönös tűzbiztosítás azonnal életbe lépendő legyen, addig pedig az eddigi biztosítási mód fenntartását ajánlja, mert a felső szabolcsi e. megye által indítványozott kölcsönös tűz biztosítást azon sok nehézség és hátrány miatt mely annak felállításával az egyház kerületre nehezednék legjobb meggyőződése szerint nem ajánlhatja.

Egyházkerületünk a tűzbiztosítás ügyével elsőbben az 1858. évben foglalkozott, a mikor még, ezt csak az egyes egyházak belügyeinek tekintve csak annyit tett, hogy az egyházak előljáróit buzdítja s figyelmezteti az egyház épületének tűzbiztosítására. Ugyan csak ezt teszi az 1862. évi áprilisi gyűlésen. De mivel minden jó akaratú figyelmeztetésének buzdításának kevés eredménye lőn a biztosítási díjaknak nagyon magas ára miatt: az 1862. augusztusi gyűlésen az egész biztosítási ügyet már egészen saját ügyének tekinti, s mint ilyet maga veszi kezébe. E célból ugyan azon gyűlésen küldöttséget nevez ki s javaslatot kér az iránt: nem lenne e célszerűbb az egyház kerületben az egyházak között kölcsönös biztosítási társulatot állítani fel?

Az 1865. évi januári e. kerületi gyűlésre beterjesztett küldöttségi javaslat, melyhez már a tiszáninneri egyházkerület is csatlakozott volt: nem volt a kölcsönös biztosítás felállítására kedvező, mert bár elismeri is a vélemény, hogy minden biztosítási módok között a kölcsönös biztosítás legolcsóbb, de ezen előnnyel oly sok, nagy s élesen kiemelt gyakorlati nehézségek állítatnak szembe, hogy az e. kerület egy időre lemond ugyan a kölcsönös tűzbiztos életbe léptetéséről, de ezt el nem ejti, sőt kimondja, hogy

ezt tartja az egyes egyházakra nézve legkedvezőbbnek, s az egyházi épületeknek máig fennálló biztosítási módozatára nézve az első intézkedést megteszi.

Ugyan ezen 1865. év augusztus e. kerületi gyűlésen a kölcsönös biztosítás ügye ismét felmerült. Ugyan is a Tiszán inneni e. kerület mind a négy egyházkerületre kiterjesztendő »Önvéd egylet« czimű munkáját egyházkerületünknek hozzá járulás végett megküldé. Azonban e. kerületünk úgy találta, hogy ezen szabályzat számos hiányai mellett sem a valódi kölcsönösség elvének meg nem felel, a mennyiben ez évi üzleti biztosítási díjjaknál nem olcsóbbak — ahhoz hozzá nem járult, hanem hiven azon kimondott elvéhez, hogy egyházainkra nézve, a kölcsönös tüzbiztosítást tartja legcélszerűbbnek: kimondja, hogy bevérandja azon időt midőn a kölcsönös biztosító intézetet a tömeges biztosításból nyerendő alapsegélyével viszonyainknak megfelelő szabályok szerint felállíthatja.

Az egyházi épületek tömeges biztosítására vonatkozó szerződést az 1868-ik e. kerületi gyűlés a »Pesti biztosító intézettel« megkötvé: a kölcsönös biztosításról az 1885. évig szó sem volt. Az 1885. év áprilisi egyh: kerületi gyűlésen is csupán csak annyi történt, hogy a kölcsönös biztosítást sürgető n. bányai egyházmegye indítványa mellőztetett, a mennyiben az egyetemes konventen ez irányban még az 1883. évben megindított mozgalom folyamatban volt. Azonban ezen legmagasabb körben megindult mozgalom sem vitte egyetien lépéssel sem elébb a kölcsönös biztosítás ügyét, mert az 1886. májusi e. kerületi gyűlés az ismeretes konventi szabályzatot tárgyalhatónak sem találta. Végül az 1889. évi májusi e. kerületi gyűlés a n. bányai egyházmegye indítványa alapján az egyházmegyéket a kölcsönös biztosítás felállítása ügyében vélemény adásra hívja fel, s az ezen felhívásra beérkezett f. szabolcsi e. megye alapszabály tervezetét a mult évi októberi e. kerületi gyűlés véleményezés végett egy küldöttséghez oly utasítással tette át, hogy ezen tervezetet véleményes kíséretében az e. megyékhez nyilatkozat végett tegye át, s ezek véleménye meghallgatásával az egyházkerületre tegyen kimerítő jelentést, hogy a tűzkár elleni biztosítás az eddigi módon eszközöltessék-e? vagy a tervezet alapján? melyik eljárás és módozat lesz egyházkerületünkre nézve előnyösebb, biztosabb és megnyugtatóbb?

Áttérve már az e. ker. küldöttség véleményére: egyház me-

gyénk teljesen egyet ért ezzel miszerint a kölcsönös tüzbiztosítás életbeléptetését egyházmegyénk is ohajtja, de a felső szabolcsi tervezet elfogadását nem ajánlhatja, még pedig nem csupán az ott felemlített pénzügyi s üzleti nehézségek, hanem más ezekenél sokkal inkább figyelmet érdemlő, a tervezet bírálásánál részletesen kifejtendő okoknál fogva is. De már azon nézetét a küldöttségnek, hogy csak öt egyházkerület egyesülésével lehetne a kölcsönös biztosítást felállíthatni tekintélyes haszonnal, míg ugyan ezen intézmény külön egyházkerületünkben felállítva csak hátránnyal volna életbeléptethető: egyházmegyénk magáévá nem teheti, miután nem fogadhatja el azon véleményt, hogy az egyházkerületünkben önállóan felállítandó kölcsönös biztosítás kezelése annyiba kerülne, mint az öt egyházkerület által felállítandó egyetemes kölcsönös biztosító intézet kezelése. De nem érthet teljesen egyet e. megyénk a küldöttség véleményével arra nézve sem, hogy az egyes egyházakra nézve előnyösebb volna a jelenlegi gyakorlatban lévő biztosítási módozatot előnyösebb feltételek mellett továbbra is fentartani. Ezt csak is a felső szabolcsi tervszemben ismerheti el egyházmegyénk, de absolute nem, sőt ennek ellenében mint az egyes egyházak érdekének legmegfelelőbb s legelőnyösebb biztosító módozatot, a valódi kölcsönösség elvére alapított kölcsönös tüzbiztosítási intézmény életbe léptetését ajánlja egyházmegyénk legjobb meggyőződése szerint.

A felső szabolcsi e. megye kölcsönös tüzbiztosítási javaslata nem ajánlható, mert ez sem kölcsönösnek, sem biztosnak és így biztosítónak sem pedig olcsóbbnak nem tekinthető.

Ezen javaslat indokolásában mondja, hogy az egyetemes egyházra nézve tekintélyes haszonnal járna. Tehát célja távolról sem az egyes egyházak érdekeinek előmozdítása, hanem kizárólag nyereszkedés, mely intézetbe az egyházak bemenni elköteleztetnek, azonban az intézet joggal bíró tagjainak, nem tekintetnek hanem egyszerűen biztosító feleknek, kik sem az intézet kormányzásába, sem az üzlet évi nyereséjébe nem részesülhetnek.

Vajjon miben áll tehát itt a kölcsönösség, az egyházak és biztosító társaság között? vagy mivel kölcsönösebb az egyházakra nézve, a javasolt egyházi biztosító társaság mint bár melyik biztosító intézet? vagy micsoda előnybe részesíti az egyházakat a tervezett egyház biztosító intézet más biztosító intézetek felett? Itt is díjat kell fizetni mint másutt, itt is kártérítésre tarthat

számot, mint más üzleti biztosító intézeteknél; az egyházi épületek állománya szerint itt is különböző díjakat kell fizetni mint a kármely más intézeteknél. Hol van itt az érdek egység? mely az egyházakat erősebben kötné az egyházi mint más biztosító intézetekhez, hiszen épen úgy üzleti félnek tekinti az egyházakat a f. szabolcsi tervezet mint bármely más társaság, épen úgy saját érdekeit kívánta az egyházak érdekeivel szemben biztosítani, úgy a nyereség képezi üzleti művelete alapját mint bármely más társaságoknál. Nincs tehát itt semmi kölcsönösség, ha csak azt nem tartjuk kölcsönösségnek, hogy az egyházak által befizetett díjjakból a kártérítés és kezelési költségek levonása után a nyeresemény egyetemes egyházi célokra fordíttatik, de ez egy általában nem mutat kölcsönösségre az egyházak és biztosító intézetek között, hanem csak úgy tünteti fel az intézetet, mint a mely nyereségét bizonyos egyetemes egyházi cél megvalósítására engedi át. De ha szinte ez utóbbi körülmény némi erkölcsi alapot nyújt is a tervezett egyházi kölcsönösnek nevezett biztosító intézetnek: de vajjon épen magának az egyetemes egyháznak jól fel fogott érdekében helyes-e, célszerű-e bárminő egyetemes egyházi célok érdekében a szükséggel küzdő, közterhekkel már is tulterhelt egyházakat még nagyobb megadóztatással terhelni.

De nem ajánlhatja egyházmegyénk a felső szabolcsi e. me. gye tervezetének elfogadását azért sem, mert ez sem nem biztos és így biztosítékot sem nyújtó. Ugyan itt ezen tervezet szerint a kockázat alapját képeznék évenként befizetendő biztosítási díj, a tömeges biztosításból nyert 26872 frt 21 kr s az ennek megfelelő 20 évi kamat, s a tömeges biztosítás 20 évi eredményéből levont következtetés. Vagy is számszerint az 1889-ik évben befizetett biztosítási díjat véve fel számítási alapul a mi 11194 frtot tesz, lesz a kezelési költség s kockázat fedezeti alapja kamatok nélkül 38066 frt 21 kr, a husz évi kamatokat 7000 frtra számítva lenne az alap 45066 frt 21 kr.

Most már lássuk a biztosítandó egyházi javak pénzértékét:

Az 1889. évben az egyházi épületekért fizetett tüzbiztosítási díjat egy oly tőke kamatainak tekintve, melyet a tőke 0.3 % számítva, lesz a biztosítandó javak pénzértéke 3 millió hétszázharminczeg ezer háromszáz frt, miből kitűnik, hogy a fedezeti alap az elvállalt kockázati összeg 1.2 % - nek felel meg. Vajjon lehet-e már egy ily alapra fektetett intézetet oly szolidnak tekinteni, mely

a biztosító feleknek minden eshetőséggel szemben biztosítást nyújt, mert, hogy a tömeges biztosítás 20 évi üzlete a közelmúltban ily kedvezőleg alakult, azt csak következtetni lehet, hogy az üzlet tovább is kedvező leend, de számítás alapjául felvenni, hogy az absolute így lesz, nem következik, mert ha a számítással 20 évnél feljebb megyünk, 30 évet veszünk fel épen nem kedvező arány mutatkozik, világos példát mutat erre az 1865. évi január havi e. kerületi gyűlés 15. sz. a. látható kimutatás a hol nyilván kitűnik, hogy egyház kerületünkben az 1863. és 64-iki évben, a tűzkár által elpusztult egyházi vagyont értéke 76841 frtot tett ki. Vajjon lehetne-e tehát az egyházakat ily biztosító intézetbe való belépésre kötelezni a nélkül, hogy azok az anyagi vég elpusztulás veszélyének ki ne lennének téve, s az egyházkerületet azon veszteség esélyének kitenni, mely a társaság bukásából reá háramlanék?

Nem ajánlhatja a felső szabolcsi tervezet elfogadását egyházmegyénk azért sem, mert az a mostani biztosító módozatnál nem csak hogy nem olcsóbb de határozottan drágább is.

A tervezet 3-ik §-val szemben, ez állítás valószínűtlennek látszik ugyan de csak látszik, mert a dolog valóban úgy áll. Az említett § ugyanis a most fizetett díjakat következőkép szállítja le: 11 és $\frac{1}{2}$ kros díjat 10 krra; 37 és $\frac{1}{2}$ krt. 35 krra, a 100 krost 70 krra. Ha most tekintetbe vesszük, hogy az egyházi épületek általános érték összegének, legalább $\frac{4}{5}$ részét azon épületek értéke képezi a hol a díj 1 és $\frac{1}{2}$ krral szállítatik le, s csak $\frac{1}{5}$ részét azok a hol a díj 30 krral van lejjebb szállítva kitűnik, hogy az egyházkerületenként most fizetett díj összegnek csak 6.01% -tőlíját teszi ki, holott most a társaság a befizetett 20% -ad nyereségként, részint az egyházkerületnek, részint az egyházmegyéknek.

De mind ezektől eltekintve oly akadály áll a tervezett intézet felállításával szemben, a melyet legyőzni lehetetlen. Az intézet ugyanis — mint már fentebb elmondva volt — teljesen üzérkedési alapon állana, más üzérkedő intézetektől csak annyiban különbözik, hogy ez csak egyházakra terjesztené ki üzérkedését, s a köztörvények előtt a többi intézetekkel egy kategoriába esik, így a kereskedelmi törvények szerint 100 ezer forint biztosíték letétele nélkül megalakulása sem engedélyezhető. Honnan venné a megalakulandó intézet ezen összeget? mert az egyházkerület a felügyelete alatt álló alapokat ily kétes kimenetelű vállalatokra fede-

zetül vagy biztosítékul fel nem ajánlhatja.

De nem ajánlhatja végre egyházmegyénk a felső szabolcsi tervezet elfogadását azért is, mert az bár egyházi intézetnek nevezetik egyházi kormányzatunkba be nem illeszthető, a mennyiben mint egy külön szervezettel kormányzó hatósággal bíró autonom testület — tehát állam az államban — csak is annyiban függ össze kormányzati tekintetben egyházi kormányzatunkal, a mennyiben az egyházi tisztviselőket kezelő közegeivé teszi, így például a dijak beszédésére az e. megyei pénztárnokot kötelezi a károk becslésénél az espereseket alkalmazza, de nem úgy mint megbízható érdek társat, hanem úgy mint ellenőrzendő érdekellenesét, a kit a maga megbízottjaival ellenőrizhet; már pedig e szerep az esperei tekintélylyel és méltósággal össze nem fér. Jól tudja e. megyénk, hogy az alap szabály tervezetébe nem ily célból ment az be, de azért azon szinezetet viseli.

*

*

*

A mi kérdéses ügyben egyházmegyénk véleményét illeti: elsőbben is azon álláspontot kell ismertetnünk, a melyből ezen ügy tekintendő:

Az egyházi épületek biztosítási kérdését mindenek felett, az egyes egyházak kizárólagos ügyének kell tekinteni, hogy az semmi nemű egyetemes vagy magasabb elvnek alá nem rendelhető, s valóztatásában oly teljesen az egyes egyházak érdekének megóvását kell tartani a fő szempontnak, hogy annak minden más érdek alá rendelő. Az egyes egyházak legfőbb érdeke a biztosítással nem más mint az, hogy épületei a tűzvész ellen lehető legolcsóbb és mégis teljes biztosságot találjon. Minthogy e két kelleket minden biztosítási módzatok között csak is a kölcsönös de a valódi kölcsönösség elvére állapított kölcsönös biztosító intézetnél találhatni fel: az egyházi épületek tűz ellenes biztosítását egyházmegyénk a valódi kölcsönösség elvére alapított kölcsönös biztosító intézet felállítását ajánlja, még pedig oly szervezettel, hogy az nem annyira biztosító, mint inkább a tüzkárosultakat kölcsönösen s teljesen felsegélő, erkölcsi alapon álló, egyházi szervezetünkkel teljesen összeillő egyesület legyen, a hol a tagok csupán csak a valódi károk megtérítésére, s az igen szerény kezelési költségek egyenlő aránybani megtérítésére köteleztetnek.

Hogy egy ily szervezettel felállítandó kölcsönös egyházi bizto-

sító intézet legolcsóbb, azt a tömeges egyházi biztosítás husz évi üzlet eredménye bizonyítja, de legbiztosabb legmegnyugtatóbb is, a mennyiben itt az összes koczkázati vagyon képezi a koczkázati alapot.

Hogy egyházmegyénk a kölcsönös biztosító intézet felállítását ajánlja, a mondott okokon kívül, azt azért is teszi, mert a Fő-tiszt. egyházkerület az intézet életbe léptetését elvben már az 1862-ik évben elfogadta, s annak életbeléptetésére az első lépést még ugyan azon évben meg is tette, bár azt az akkor fen forgó nehézségek miatt életbe léptethetőnek nem találta, de az 1865. évi gyűlésen kimondotta, hogy az egyházakra nézve, legczélszerűbbnek, legüdvösebbnek az egyházi kölcsönös biztosítást tartja, s azt mihelyt arra az időt kedvezőnek látja életbe fogja léptetni. Ez a kedvező idő ime bekövetkezett, s most már a kölcsönös biztosítás életbe léptetésének semmi akadály nem áll útjában.

Meg van ugyanis mind azon alapfeltétel, mely a kölcsönös biztosító intézet életbe léptetését sikeres működését biztosítja. Együtt van egy oly pénz alap, a mely a károsultak gyors és pontos kielégítését, még rendkívüli tűzkárok esetén is lehetővé teszi. A tömeges biztosítás terén szerzett tapasztalat eredménye szerint egyházkerületünk eléghető javainak érték összege teljesen kielégítő biztos alapot nyújt egy kölcsönösség elvére alapított biztosító intézetnek egyházkerületünkben minden veszély nélküli életbe léptetésére, fenntartására, minden kísérletezési bizonytalanság nélküli sikeres működésére. Az egyházkerület ugyanis az 1865. év januári gyűlésen azért mondott le, illetve halasztá el, a kölcsönös biztosítási eszme megvalósítását, mert nem találta az egyházi javak érték összegét oly nagynak, miszerint az ezen értékre felosztandó kár, rendkívüli nagy károsodások esetén, a tagok tulterheltetésével ne járt volna. Teljesen elismeri egyházmegyénk, hogy e körülmény komoly figyelembe vételét az akkori viszonyok, mulhatlanul szükségelték, a mennyiben az összes egyházi vagyonnak érték összege két milliót, ellenben az utóbbi két évi tűzkár összege 76841 frtot tett ki. Ma azonban más, sokkal kedvezőbb viszonyokkal állunk szemben, nem csak annyiban pedig, mennyiben ez utóbbi husz év tűzkárainak statisztikai eredménye sokkal kedvezőbb a mennyiben a legutóbbi husz év alatt tűz által elpusztult egyházi vagyonok értéke két harmadát sem érte el az 1863. és 64. évekbeni tűz által megsemmisült egyházi vagyon értékének, s így az oly rendkívüli nagy

nagy károk esélye, melyek a tagok tulterheltetésével járna tapasztalatilag fel sem vehető: hanem annyiban is, miszerint ma egyházkerületünkben az eléghető egyházi javak értéke ha a 4 milliót el nem éri is, de nem is messze marad mögötte, s ma az egyházi épületek tűzbiztonsága nagyobb, s a tűz-rendőri intézmény fejlettebb mint volt 25 év előtt.

A mi már a felállítandó intézmény működési körét illeti: egyházmegyénk határozottan ajánlja, hogy az csak egy egyházkerületre terjedjen ki; egyházkerületenként önállóan léptessék életbe, mert csak így lehet az egyes egyházak kölcsönös érdek szövetsége; mert csak egyház kerületenként felállítva szolgálhatja kizárólag az egyes egyházak érdekeit; mert csak így lehet egyházkormány szervezetünkbe annak egyik szerveként beilleszthető; csak így lehet ügykezelése egyszerű és olcsó; így kísérhetik annak működését az egyes egyházak figyelemmel, s módosíthatják érdekeinek megfelelőleg.

Ezek után a kölcsönös biztosítási intézmény szabály tervezetét következő szövegezéssel kívánja egyházmegyénk elé terjeszteni.

1. §. A tiszántuli egyházkerület egyházai s iskolái minden eléghető javainak tűzkár elleni biztosítása végett egymást kölcsönösen felsegélyező egyesületté szövetkeznek.

2. §. Ezen egyesületből egyetlen egyház és iskola is ki nem maradhat.

3. §. A károkat az egyesület tagjai tekintet nélkül az épületek állományára összes épületeik értéke szerint egyenlő arányban fizetik. Ezen kívül évenként kezelési költség s tartalék tőke képzésére minden száz frt érték után 10 kr. fizettetik. A 10 korból évenként begyülemdő összegből a kezelési költség s tartalék alapot illető rész kifizetése után felmaradt rész kártérítésre fordítatik.

4. §. A tartalék tőke évenként 1500 frtal mind addig szaporíttatik míg az oly tőkére növekszik melynek évi kamata mind a károkat, mind a kezelési költségeket fedezi, mely idő beálltával az egyházak a további fizetés alól feloldatnak.

5. §. Az egyházak a kezelési költség és tartalék alap képzésére fordítandó száz forint utáni 10 krt, s az előző év tűzkárérti összeget minden év január 1-ig az egyházkerület pénztárába, a hol az egyesületi pénzek az e. kerületi pénztárnok mint egyesü-

leti pénztárnok által kezeltetnek — befizetni tartoznak.

6. §. Az egyházak, az autonom iskolák felügyelői maguk határozzák meg épületeik értékét, még pedig sem fent sem lent nem számítva, mi az egyházak előjáróinak annyival inkább érdekükben áll, mivel kár esetén csak a felvett érték fog megtéríteni, az esetben is ha az elégett épület értéke magasabb volt is.

7. §. Az érték felvétel 3 példányban állítandó ki, melynek egyik példánya az egyháznál marad, a másik az espereshez az e. megyei levéltárba, a 3-ik példány a központi ügyvezetőhöz küldendő.

8. §. Az egyesület központi ügyvitelére Debreczenben az egyházkerületi pénztárnok, számvevő és püspöki iroda vezetőből egy bizottság állittatik, s tisztelet díjjaik következőkben állapittatik meg.

Pénztárnok díjja 200 frt, számvevőé 300 frt, püspöki iroda vezető díjja 200 frt, ugyan ennek egy őrnek tartásra 300 frt állapittatik meg. Ügyvezető iroda átalánya 50 frt, pénztárnoki 30, számvevőé 20 frt.

9. §. Az ügyvezető a kártérítések hanyadának megállapíthatása végett a nála tartott felvételi ivatek számvevőhöz által teszi, ki az azon évben kifizetett kár összeget az összes értékek között egyenlő arányban kiszámítja, s e kimutatás alapján, ügyvezető az egyházak és iskolák által fizetendő kár összegeket, mindenik érdekelték részére két példányban elkészíti, egyik példányt az illető egyházak espereseihez a pénz behajtása végett, másikat az egyesületi pénztárnokhoz a kár befizetése nyilvántarthatása szempontjából átteszti.

Pénztárnok az egyesület pénzét kezeli, a kár összegeket az e. megyei esperesek és autonom hatóságok utalványára a károsultaknak kifizeti, a kártérítéseket s évi száztóli 10 kros illetteket nem fizető egyházak neveit az illető e. megye espereséhez behajtás végett átteszti számadását elbírálás s jóváhagyás végett a tavaszi egyh: kerületi gyűlésre minden évben beterjeszti.

10. §. A tüzkárt szenvedett egyház, kárával az esperesnek legrövidebb idő alatt jelentést tesz, egyszersmind szenvedett kár összegét és jelenti. E jelentésre az esperes a két szomszéd egyház lelkésze és legalább egy egy presbyteréből, a károsult egyház lelkésze és presbytereiből becselő bizottságot alakít, kik a kár összegét megállapítják, a mely a felvett érték összegerejénél maga-

sabb nem lehet, eljárásukról jegyzőkönyvet vesznek fel s azt az espereshez beterjesztik, mely jegyzőkönyvet az esperes a kárösszeg lefizetésére kiállított utalvánnyal együtt a központi pénztárnokhoz megküldi, ki a összeget közvetlen a károsult egyháznak szabályszerű nyugta mellett az e célra feltartott tartalék alapból azonnal megküldi.

11. §. Az intézet kormányzása, javainak felügyelete, számadásának megvizsgálása az egyh. kerületi közgyűlést illeti. Az alap-szabályok azonban csak is az egyes egyházak s egyházmegyék meghallgatásaival, azok többségének kívánsága s véleménye szerint változtatható vagy módosítható bár mily irányban is.

12. §. Az intézet tartalék tőkéjét, a tömeges biztosításból nyert egyházmegyei s egyházkerületi nyereség jutalék képezi, s annak kamatai. Ugyan azért az egyházmegyék tűzbiztosítási alapjai is a központi pénztárba helyezendő, ennek lévén feladata a kártérítéseket előlegezni, ugy azonban, hogy az, az utólag az egyes egyházaktól befizetendő kártérítési összegből visszatérítendő.

*

*

*

A kárbecslések közül az üzérkedő szokásos óv intézkedéseket azért nem látja egyházmegyénk szükségesnek alkalmazni, mert itt tisztán erkölcsi testületről lévén szó: csalási célzatokat feltennünk nem szabad; továbbá azért is mert itt kár rendezés illetve kártérítés nem oly pénz intézet terhére történik, melylyel csak üzleti viszonyban és így mint egy érdek ellentétben állunk, hanem egy oly pénztár terhére, mely minden krját tőlünk egyenlő arányban nyeri és így mint egy annak megkárosítását a becsüsöknek is viselnie kellvén: az érdek egység a megkárosítási szándéknak még célzatát is kizárja.

*

*

*

Végre mivel teljesen meglévén egyházmegyénk győződve arról, hogy csak az ily alapon és szervezettel felállítandó kölcsönös tűzbiztosítási intézmény által lehet egyes egyházaknak épületeit olcsón és teljes biztonsággal a tűzvészek ellen megóvni; hogy mind azon tényezők, melyek a kölcsönös tűzbiztosításra mulhatlanul megkiváncsatnak egyházkerületünknek már rendelkezése alatt állanak; s meg lévén arról is győződve, hogy csak akkor lehet kilátásunk arra, hogy a tűzbiztosításért egyes egyházaink részéről

fizetendő évi járulékok csak a kölcsönös tűzbiztosítási intézmény okszerű fejlesztésével szűnnek meg egészen, vagy esnek le a legalsó összegig; továbbá arról is meg lévén egyházmegyénk győződve, hogy a tömeges tűzbiztosítás útján, csak nagyon későn vagy soha sem érhető el azon kedvező helyzet, hogy egyházkerületünk oly nagy és szilárd alapot gyűjtsön, melyre a kockázatot teljes megnyugvással alapítani lehetne, vagy csak több év tizedek után volna reménylhető ez, mert mint az eddigi tapasztalás mutatja, egyházkerületünk 20 év alatt a tömeges tűz biztosításnál 26872 frt jutalékot kapott a biztosító intézet 81512 frt nyereseményével szemben; végre mert egyes egyházaink nagy szegénysége s tulterheltetése követeli, hogy további terhei bármi czimen, bár mily magasztos cél érdekében ne emeltessenek, sőt lehetőleg alább szálltassanak.

Egyházmegyénk határozatilag kimondja, hogy ha a Fő-tiszt. egyh. kerület által továbbra is a tömeges tűzbiztosítás fog fen tartatni csak azon esetben fog egyházmegyénk csatlakozni ha a tűzbiztosítást elváltatott biztosító intézet által adandó minden kedvezmény maguknak a biztosított egyházaknak javára fordíttatik, illetve az adott kedvezmény ezeknek javára fog díj fizetésük aránya szerint évenként elszámoltatni; ellenkező esetben maga fogja egyházmegyénk egyes egyházait ugyan azon társaságnál biztosítani a mely a többi egyházmegyékben, az egyházi épületek tűzbiztosítását elváltatja, de tovább a nagy anyagi nyomorral küzdő szegény egyházainkat minden cél és szükség nélkül, e czimen nagyobb adózással terhelni nem engedheti.

16. A Nagy-Károlyban, 1890. évi febr. hó 19-én tartott értekezlet beadványa és nyomtatott jegyzőkönyve, mint már köztudomású felolvasottnak tekintetvén, az e tárgyban előterjesztett esperesi javaslat alapján:

kimondja az egyházmegyei közgyűlés, hogy az egyházmegyénk területén társadalmilag megindult mozgalmat az 1848. XX. törvényczikk megvalósítása tárgyában teljesen helyesli s ez ügyet, mint törvényes egyházi hatóság hivatalosan is magáévá teszi.

Mennyiben pedig egyházi szentesített törvényeink értelmében az államhatalommal szemben ev. ref. egyházunkat a zsinat, ennek együtt nem léte esetén pedig a konvent; mint

legfőbb egyházi hatóság képviseli, tehát addig is, míg ezen egyetemes egyházunkat mélyen érdeklő és nagyfontosságú ügyben határozathozatalra egyedül jogosított országos zsinat már a közel jövőben összegyűlne, indítatva érzi magát közgyűlésünk a fokozatos egyházi felsőbb hatóságok útján következő felterjesztést tenni, hogy ez annak idején, mint zsinati propositio tárgyalatván, elfogadás esetén felirat vagy kérvény alakjában, az államhatalom tényezőivel is közöltesék s ezen ügynek rég óhajtvá várt megoldása bekövetkezzék:

Felterjesztés

az egyetemes magyar ev. ref. egyház 1891-ben összeülendő országos zsinatához.

A hazai mind két hitvallású evangélikusok vallásszabadságát s önkormányzati jogát biztosító 1890/91. XXVI. t. cz. megalkotása után, több mint félszázaddal létrejött, a szintén királyilag szentesített 1848. XX. t. cz. mely a törvényesen bevett keresztyén vallásfelekezetek közt a teljes jogegyenlőséget megállapítván, ez elvnek megfelelőleg a 3. §-ban elrendelé, hogy »minden bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségei közálladalmi költségek által fedeztessenek s ez elvnek részletes alkalmazásával a miniszterium az illető hitfelekezetek meghallgatásával a közelebbi törvényhozás elébe kimerítő törvényjavaslatot fog előterjeszteni.«

Közel félszázad mult el ismét ez utóbbi törvényczikk megalkotása óta anélkül, hogy az ige testté vált s az abban kimondott igazság a bevett vallásfelekezetnek kiszolgáltatót volna, — a »tökéletes egyenlőség és viszonyosság« mai napig csak papiroson maradt.

Történtek ugyan e törvényczikk életbeléptetésére koronként kísérletek, de azok közbejött akadályok miatt meghiúsultak.

Igy mindjárt a nevezett törvényczikk megalkotása után 1848. szept. 1. és több napjaiban megtartotta akkori boldog emlékü vallás- és közoktatási miniszter báró Eötvös József Budapesten, a mindkét hitvallású evangélikus és az unitárius felekezetek küldötteivel a törvény meghagyása szerint az értekezletet, tanácskozásai és megállapodásai csakhamar de annak bekövetkezett nehéz idők miatt kellő eredményre nem vezettek.

Majd megindult a kísérlet e törvénynek úgy a hogy valósitása iránt a Tuhn-korszakban vagy a hirhedt pátens idejében is, de ekkor legföltettebb örökségünk, autonomiánk kivántatván érte cserébe, visszautasítottuk azt különösen azon okból is, mert egy alkotmányos uton hozott törvénynek reánk háruló bármily nagy jótéteményét nem akartuk törvénytelen állapotok közt törvénytelen kormány kezéből elfogadni.

Végül az uj alkotmányos aerában maga az 1868. évi LIII. törvényczikk is mindjárt a bekezdésben kilátásba helyezte az 1848. XX-ik törvényczikk megvalósítását, ezt mondván: »Addig, míg a vallásfelekezetek egyenjogúsága törvény útján általánosan szabályoztatnék, az 1848. évi XX. t. cz. alapján: a keresztyén vallásfelekezetek viszonzosságát illetőleg rendeltetik.» stb.

Ezekből nyilván kitünik, miszerint a többször hivatolt 1848. XX. törvényczikket létrejötte óta egy államkormány sem adta fel, sőt mindenik elismerte annak kötelező erejét, valamint elismerte maga az ujjabb alkotmányos törvényhozás is.

S bár mindezek alapján sürgethettük volna már régebben is a nevezett törvényczikk életbeléptetését: de tekintve az édes haza testén a vészes idők által ütött számtalan sebet, tekintve az álladalom sok nemü szükségeit: türelemmel vártuk, míg ama sebek begyógyulnak s az 1848. által a polgári és állami életbe is behozott nagy reformok keresztül vitetnek s utoljára hagytuk magunkat, felekezeti érdekeinket, nehogy a haza és állammal szemben követelőknek láttassunk.

Most azonban, midőn az 1848-diki törvényhozás által szentesített nagy reformok közül azok is, melyeknek keresztül vitele az államra terhes anyagi kötelezettségeket rovott, — minő a papi tized és jobbágyság eltörlése és megváltása, — immár keresztül vive és rendezve vannak; most, midőn a kor követelményeivel szemben egyházi és iskolai szükségjeink tetemesen szaporodván, azok elhordozására szegényebb egyházaink magokra hagyatva képtelenek; most, midőn különösen idegen nemzetiségek közé ékelt apróbb gyülekezeteink az anyagi szegénység miatt pusztulnak s velök együtt pusztulnak

tul a magyar elem; végre most, midőn hosszú évek tapasztalása meggyőzött arról, hogy sem a jelenlegi parányi államsegély, sem az egyházunk tagjainak újabb megadóztatása által létesített országos ref. egyházi közalap a létező bajokat meg nem szüntethetik, a szükségeket nem fedezhetik: azt hiszszük, hogy nem csak magunk, hanem az állam ellen is bünt követnék el, ha fel nem szólalnánk s nem kérnők a törvényhozástól az 1848. XX. t. cz. 3. §-ának elvégre valahára életbeléptetését.

Távol van tőlünk, kik a történelmileg kifejlődött jogok megsemmisítésének, valamint magunkra, úgy másokra nézve sem lehetünk barátai, — távol van tőlünk, hogy óhajításunk teljesülését az állam által eddig is pártfogolt többi hitfelekezetek sérelmével kívánnók keresztül vitetni, — szerintünk ép úgy fedezheti az állam a mi egyházi és iskolai szükségünket is, mint a hogy fedezte a papi tized és az urbériség megváltását, t. i. közadózás útján, melyet minden honpolgár vagyón-aránylag teljesítene. Hiszen nálunk reformátusoknál is az erdélyi egyházkerületben már több egyház lelkésze, a hol t. i. papi tized képezte annak jövedelmét, ily állami uton nyeri évek óta fizetését, — miért ne lehetne tehát az apróbb egyházakban a régi dézmánál sokkal súlyosabb s épen a szegényekre nézve elviselhetetlen egyházi adó terhet azok vállairól leszállítva, országos közköltséggel fedezni.

Távol van tőlünk az is, hogy a krisztusi elvekkel ellenkezőleg azt, a mi kötelesség, érdemül róvjuk fel magunknak s kérkedjünk, dicselkedjünk hazafiságunkkal, de azt talán szerénytelenség nélkül kimondhatjuk, hogy bár a magyar haza és a magyar állameszme ellen soha nem vétettünk, mégis — mint hitfelekezet — mi reformátusok valánk mindég legmellőzöttebb fiai a hazának.

Ugyanazért teljes reménynyel és bizalommal vagyunk az iránt, hogy a mostani alkotmányos törvényhozás és a magas kormány belátva igazainkat, nem fog késni az 1868. LIII. törvenyczikkben kifejezett ígéretét beváltani s ezen országos tényével méltó befejezést adni a felvilágosodás azon századának, mely az 1790/91-diki országgyűlésen lett törvényes elismertetésünk óta mai napság lefolyt.

Teljes reménynyel és bizalommal vagyunk az iránt is,

hogy valamint boldog emlékü báró Eötvös József által 1848. szept. havában összehívott értekezlet nyilván kijelentette, miszerint az egyház önkormányzati jogát sértetlenül kívánja fentartani, úgy mi is ha Ő felsége törvényben biztosított legfőbb felügyeleti jogának (*suprema inspectio*.) hódolatteljes elismerése mellett önkormányzati jogunkhoz nemcsak egyházunk, hanem magának az államnak jól felfogott érdekében is tántorithatatlanul ragaszkodunk, ez legkevésbé sem fogja gátolni a hivatolt törvény életbeléptetését. Abban a meggyőződésben vagyunk ugyanis, hogy annál erősebb valamely állam, mennél több szabadságot és tevékenységet enged a törvény korlátai között az őt alkotó elméknek, úgy egyeseknek, mint testületeknek, a magok hatáskörében, — s ma, midőn a római kath. atyafiak is igen helyesen autonomiára törekeshetnek, hazánkban : amár általunk századok óta élvezett önkormányzati jogot, — mely nélkül zsinat-presbyteri rendszeren nyugvó egyházunk dualisticus szervezeténél fogva fenn sem állhatna, akár nekünk magunknak önként feladni, akár a törvényhozásnak tőlünk elvenni akarni, legalább is anakronizmus lenne.

Abban a meggyőződésben vagyunk végezetre, hogy az 1848. XX. törvénycikk, melynek eltörlését sem a kor-szellem, sem a hazánkban létező felekezeti viszonyok meg nem engedik, nem állhat ott továbbra ismerő gunyjául a tényleges állapotoknak s hogy e törvénycikkhez kötött hű reményekből, egy vagy más módon elvégre is ki kell ábrándulnunk.

Mely tiszteletteljes felterjesztésünknek a fokozatos egyházi hatóságok útján az összeülendő zsinat elébe juttatása, külön lenyomatban is sokszorosíttatása s az összes társ egyházmegyék espereseihez csatlakozás végett leendő megküldésével egyházmegyénk elnöksége megbizatik.

17. Olvastatott az esperesi jelentés a rendes állam segélyért beadott kérvények tárgyában. mely szerint az egyházak közül Parasznya, Dengeleg, Iriny, Kaplony, Papos, Kis-Majtény, Ó. Pályi, Bere, Szaniszló, Domahida, Csomaköz, sz. Miklós. A lelkészek közül; Kéry Pál paposi lelkész, mint lelkész tanító kettős osztalékot kérvén, Darcsi Bertalan parasznyai Nagy-Károly dengelegi, Veres Imre irinyi, Kis Lajos kaplonyi, Vityi Bertalan berei,

Lengyel Pál kis majtényi, Turóczy Gyula elválasztott parasznyai Csighy Ferencz k. daróczy, Kalmár Ferencz sz. miklósi, Tukács Albert domahidai lelkész. A tanítók közül: Katona Elek berei, Katona Sándor szaniszlói, Takács Ferencz irinyi, Szikszai Albert börvelyi, Turóczy József kis majtényi, Nagy Sándor olcsva-apátii, Varga István k. jánosi-i, Óbis Ferencz domahidai, Csombók Ferencz szamoszegi, leány tanító adták be kérvényüket.

A beadott kérvényeknek hely adatván, kérvényezőknek egyenlő arányban leendő segélyezése oly módosítással rendeltetik el, hogyha Kéry Pál paposi-i lelkész-tanító a közalapból is nem részesülne segélyben, mint különösen segélyt igénylő kettős osztalékot nyerjen. Varga István k. jánosi-i tanító pedig daczára kedvező helyzetü állomásának, tekintettel indokolt adósságaira ez évben kivételesen szintén osztalékban részesüljön.

18. Olvastatik a közalapi bizottság jelentése.

A felolvasott jelentés helyeslőleg tudomásul vétetik.

19. Olvastatott ez e. m. közigazgatási pénztár megvizsgálására kiküldött küldöttség jelentése, mely szerint mind a bevételi mind a kiadási tételek kifogástalan ellen nyugtákkal s nyugtákkal igazolták: számadó pénztárnoknak méltó elismerés mellett a felmentvény adassék meg.

Jelentés tudomásul vétetvén, Papp Arthur közigazgatási pénztárnok urnak, buzgósága elismerése mellett a felmentvény a szokott fenntartással az 1889. évre megadatik.

20. Esperes ur felhivja a közgyűlést, a lelkészjelölő bizottság tagjainak megválasztására.

Elválasztatnak: Gróf Dégenfeld József, Ujlaki Gábor és Vityi Bertalan rendes; Lövey Pál, Földváry Sándor és Debreczeni István póttagoknak.

21. Esperes ur ez évre az e. kerületi képviselők megválasztására hívja fel a közgyűlést.

Ujlaki Gábor és Debreczeni István e. m. tanácsbírák egyhangulag ismét elválasztatnak, s részükre a megbízó levél jelen jegyzőkönyvi számban kiadatni rendeltetik.

22. Olvastatott az 1888-ik év augusztus havában tartott e. megyei gyűlés 13. sz. a. hozott határozatának értelmében érkörtvélyesi egyházba kinevezett küldöttség véleményes előterjesztése.

A körtvélyesi egyház ugyan is nevezett e. megyei gyűlés

elé azon kérelmét terjeszté, hogy a még 1872-ik évben e. m. közgyűlés által engedélyezett zsellér telket Papp Antalnak eladván 301 frtért, a vevő nevére annak átiratását az e. megyei közgyűlés engedélyezné.

Az e tárgyban kinevezett küldöttség előterjeszté, hogy ezen zsellér telek melynek terjedelme 600 [] öl, néhai Takács János hagyatéka, melynek örökösödéséhez semmi feltétel nem kötött, hogy ezen telken lévő ház elrongyolott s haszonvehetetlen állapotban van, melynek felépítése s körül kerítése, többbe kerülne az egyháznak, mint sem a ráfordítandó tőkének legcsekélyebb kamatát is fedezné, s a Papp Antal vevő által ígért 300 frt vétel áránál magasabb ár ez idő szerint nem reménylhető: a küldöttség ezen zsellér teleknek nevezett 300 frtérti eladásának engedélyezését meg adhatónak véleményezi, úgy azonban, hogy ezen 300 frt az egyház több javaitól elkülönítve kezeltessék, s azon adandó alkalommal jövedelmező ingatlan birtok vásároltassék.

A küldöttség eljárása helyeslőleg tudomásul vétetik nevezett teleknek 300 frt vétel ár lefizetése mellett vásárló Papp Antal nevére telekönyvi átiratásai e. megyei közgyűlésünk által engedélyeztetik, egyszersmind a f. t. egyházkerületre pártolólág felterjesztetik, egyszersmind a körtvélyesi egyház előljáróság utasittatik, hogy ezen 300 forintot külön kezelve, az egyháznak ingatlan birtokot vásároljon.

23. Az 1889. év szept. 17-én tartott e. megyei gyűlésre beadott kérvényére a gencsi egyháznak ugyan azon gyűlés 22. sz. a. azon határozat hozatott, hogy az egyház által eladni szándékolt birtokra nézve az eladási engedély felett csak akkor hozand határozatot, ha az e tárgyban kinevezendő küldöttség véleménye e. megyei közgyűlésünk elé terjesztetik.

A kinevezett küldöttség véleményét jelen közgyűlésünk eléterjeszté, melyben előadja, hogy a kérdéses birtoknak eladását az egyház anyagi érdeke kívánja, a mennyiben az épület fentartása több kiadást igényel mint a mi a birtok jövedelméből reménylhető? ezen kérdéses beltelek értéke 3 — 400 frtnyi lehet. Az egyházi előljáróság azonban tekintve, hogy ezen birtokot csanálósí r. cath. vallásu lakos Brém Mátyás Csomay Dénestől birói árverésén vásárlá meg s miután ő ezen birtokot nem haszon élvezheté: a gencsi ref. egyháznak adományozá, tekintve továbbá az egyházi előljáróság jelenlegi bár nem jogos haszon élvezőjének,

a nevezett ingatlan volt tulajdonosának Csomay Dénesnek agg és beteges voltát: hajlandó ezen belsőséget, mint a minék még az egyház ez ideig hasznát nem vette, 200 frt vételárért első tulajdonosának említett Csomay Dienesnek átengedni, ha 30 nap alatt ezen összeget mint vételárt az egyháznak lefizeti.

Egyház megyei közgyűlésünk a küldöttség véleményes előterjesztését helyben hagyja, említett belteleknek, — mely a gencsi h. t. 15. sz. a. van bejegyezve, — eladását az előterjesztett okoknál fogva megengedi. A gencsi e. előjáróságnak azon iétézkedését, hogy szóban levő belső telket Csomay Dénes volt tulajdonosának azon feltétel alatt ha a 200 frt vételárt 30 nap alatt lefizeti. által bocsátja, e. m. közgyűlésünk azzal egészíti ki, hogy e 30 nap jelen gyűlésünk napjától számítandó, — ellenkező esetben a szóban levő beltelek az e. előjáróság ohajtása szerint nyilvános árverésen elárusítható,

4. A paposi egyház előjárói s belhivatalnokai, a belhivatalnokok díjj leveleinek változtatását, az egyházi terheknek, jelen viszonyoknak s a hivek anyagi erejének megfelelőbb kulcs szerinti kivetését közösen ohajtván: Esperes ur a jelzett egyházba küldöttséget nevezett ki, mely küldöttség az egyház belhivatalnokainak s előjáróinak közös megállapodásukkal egy újfizetési kulcsot készített, s annak egyházmegyénk általi elfogadását ajánlván, helyben hagyás és megerősítés végett e. m. közgyűlésünk elé terjeszti.

Egyh. m. közgyűlésünk az új és régi díjlevél összehasonlításánál meggyőződött, hogy az új díj levél tartalma és értéke a réginél nem kevesebb, a fizetési kulcs pedig az egyháztágjainak vagyoni erejükhöz viszonyítva a réginél sokkal méltányosabb és igazságosabb, ez új fizetési kulcsot egész készséggel elfogadja s hasznalatát engedélyezi.

5. Olvastatott a tanító egyesület kérvénye, mely alapszabályainak kinyomatását kérelmezi.

A tanítói alapszabályoknak kinyomatása jelen e. megyei gyűlés jegyzőkönyvének függellékéül elrendeltetik.

26. Olvastatott a tanítói karnak közgyűlésünkhöz intézett folyamodványa, hogy tekintettel a tanítói hivatal nehézségeire, a jövedelem csekélységére adatnék meg a tanítóknak azon kedvezmény, hogy haláluk esetén özvegyeik és árváik a csonka évben

a tanítói fizetést egészen élvezhessék, ezután következő évben pedig mint a lelkészek özvegyei az ő özvegyeik is a kegyeleti év jótéteményében részesüljenek, önként értetvén, hogy ezen idő alatt a helyettes tanító tartásnak kötelezettsége az özvegy vagy árva családot terheli.

Egyházmegyei közgyűlésünk egész készséggel lenne hajlandó a tanítói kar kérelmének helyt adni, ha ennek több most első tekintetre nem is sejthető akadályai nem volnának, és ha az a tanügy nagy kárával nem történnék. Miután a zonban e. m. közgyűlésünk azon időt is várva várja, hogy lelkészi gyámintézetünk oda fejlődjék, hogy a lelkészek özvegyei és árváinak oly mértékben adhatna segílyt, hogy ez által a kegyeleti év beszüntethetnék, jelen alkalommal a tanítói kar kérvényét a napi rendről leveszi. — Amennyiben pedig ezen ügy az egyházak bel életét is nagy mértékben érdekli: első sorban az egyes egyházak nyilatkozatai várandók be, és ezen nyilatkozatok után fog e. megyei közgyűlésünk határozni.

27. Az egyházkerületnek a tanítók és ének vezérek által tartatni szokott halotti verses bucsúztatók beszüntetése tárgyában hozott határozatának életbe léptetése felől, több lelkész és tanító a visitatiohoz kérdést intézett: miért is Esperes ur ez ügyet jelen gyűlésünk tárgysorozatai közé felvevé.

Egyházkerületünknek, az 1889-ik év május havában tartott közgyűlésnek 55-ik sz. alatt hozott határozatának szavai, elég világosak lévén, annak magyarázatának vagy felvilágosításának szüksége fenn nem forog, ugyan azért annak szoros megtartására lelkészek és tanítók egyházmegyénk által is szigoruan utasíttatnak.

28. Kiss Sándor börvelyi s. lelkész egyház megyénkbe bekebelezését kérelmezi.

Esperes ur szóbeli nyilatkozata szerint iskolai és két lelkészi vizsgáról, valamint eddigi szolgálatáról kiállított bizonyítványai rendben találtatván egyházmegyénkbe bekebeleztetik.

29. Olvastatott a máté-szalkai egyház felterjesztése, Sarkadi Mihály ottani lakos egyházi adó ügyében.

Miután az egyh. megye 1889. ápril hó 10-én 26-ik sz. a. jelen ügyben már intézkedett: a felterjesztés tárgytalanná

válván vissza utasittatik.

30. Tárgyalás alá vétetik, néhai Szikszay József volt domahidai lelkész özvegyének kérvénye, melyben a gyámintézeti segély díjja ez évi április hó 24-től kéri folyóvá tételét.

A kérelem a gyámintézeti alapszabályokba nem ütközvén annak helye adatik, a gyámintézeti pénztár egyidejűleg utasittatik az évi segély díjnak a kérelmező javára folyóvá tételére.

31. Indítványoztatott, miszerint a Budapesten folyó év szeptember 30-án tartandó ref. papi értekezleten egyházmegyénk képviseltesse magát.

Képviselőül Segesváry József esperes, Kulin Imre e. m. gondnok, Asztalos György és Miklósi Márton urak küldetnek ki, részükre a megbízó levél, valamint mind azok részére kik a megválasztott képviselőkön kívül önként jelentkeznek a megbízó levél jelen jegyzőkönyvi számmal kiadni rendeltetik.

32. Esperes ur betérjeszti Veress Imre irinyi lelkész, és Takács Ferencz ottani tanító közt felmerült viszály ügyében követett eljárását, mellékelvén illető lelkésznek ez ügyben az esperesi hivatallal folytatott levelezéseit.

Az esperesi jelentés tárgyalása alkalmával, a Veress Imre irinyi lelkész által tett felszólalással ezen beadvány szerves összefüggésben lévén, miután már közgyűlésünk ez ügyben e gyűlés alkalmával határozott, a beadvány tárgyalanná vált.

33. 1889. szept. 17-én 17. sz. a. Szilágyi Lajos féle gebei hagyatékáról betérjesztett esperesi számadás átvizsgálásával megbízott jegyzőkönyvi hitelesítő küldöttség bejelenti, miszerint a számadást átvizsgálván azt helyesnek találta és a már nevezett gyűlés jegyzőkönyvébe ugyan azon szám alatt ki is nyomtatott.

Helyeslőleg tudomásul vétetik.

34. Esperes ur betérjeszti miszerint az ő pályi egyházban a már rég üresedésben levő tanítói állásra Felszeghi István I és $\frac{1}{2}$ évi tanítói tanfolyamot végzett, azután egyideig segédtanítóskodott egyén választatott meg, miután azonban ennek szolgálati bizonyítványai hiányoznak, ő annyival inkább nem erősíthette meg, mert Turóczy József kis-majtényi tanító mint az egyház látogatási jegyzőkönyvben is jeleztetik magát változásba tette így ha a válasz-

tás megerősítettik egy kebelbeli hivatalnoknak kell hivatal nélkül maradni.

A mennyiben az ó pályi-i egyháztanácsnak az ürességben levő tanítói állásra szabadválasztási joga van, s mennyiben az ó pályi-i egyház Turóczy Józsefet csak annyiban hajlandó elfogadni, ha a megválasztott Felszeghy István a kívánt szolgálati bizonyítványokat beszerezni nem tudná: Esperes ur megbíztatik, hogy ez ügyet elnökileg intézze el.

35. Olvastatott nyirmegygyesi lakos Fekete Sándorné született Papp Erzsébet fellebbezése, az ottani presbyteriumnak ápril 11-én hozott azon határozata ellen, mely bizonyos templomi széket kizárólagosan régi szokás alapján a Szondi családnak ítélé, holtott ezen szék — ha csakugyan régi szokásra lehetne hivatkozni — a Fekete családot inkább illetné, mert a kérdéses székre a Fekete Borbála neve van felírva. Minek folytán kéri ezen határozat feloldásával kimondani, hogy ő mint panaszos és családja ezen székbe a Szondi családdal együtt szabadon jár hassanak.

Mind az e. kerületi, mind az egyházmegyei közgyűlések előfordult ily esetek alkalmával többször határozatilag kimondván, hogy bármely templomi székhez kizárólagos joga senkinék nincs: egyházmegyénk ezen határozatát most is fentartja, s a jelen templomi szék pert akkép intézi el, hogy minden család járjon azon székbe, melyben eddig helyet foglalt úgy azonban, hogyha ott már nem férne az esetben helyet foglalhat ott hol üres hely kínálkozik, s ebben őt megakadályozni senkinek sem szabad, mert különben templomi botrányt követ el. De más részről templomi botrányt követ el az is, a ki saját megszokott székét még akkor is elhagyja ha abban helyet találhatna csak azért, hogy másoknak megszokott székét ok nélkül elfoglalván azokat megbotránkoztatassa.

36. Az 1889. év szept. 17-én tartott e. m. gyűléshez indítvány adatott be, melynek tárgyalása ezen gyűlés jegyző könyvének 30. sz. alatt jelen közgyűlésre tüzetett ki — indítvány tevő ennek tárgyalását a jövő közgyűlésre kéri elhalasztatni.

Nevezett indítvány tárgyalása jövő közgyűlésünkre halasztatik.

37. Ugyan ezen fent nevezett gyűlésen e. megyei gyámin-tézeti pénztárnoknak Vityi Bertalan. ellenőrnek Uray József lelkész

urak elválasztattak, de elválasztások tévedésből kimaradt.

Vityi Bertalan gy. i. pénztárnokká és Uray József ellenőrnek történt elválasztásuk jelen gyűlésünk által is egész készséggel és örömmel vétetik tudomásul, s elválasztásuk jelen jegyző könyvbe bevezettetni rendeltetik.

38. Ugyan csak ezen e. m. közgyűlésünk, az özvegy és árva gyámintézet módosított alapszabályait a 16. számban közétett észrevételekkel elfogadá, s azoknak megtartására az illetőket elkötelezé, s jegyző könyvbe felvételét elrendelé. Ezen alap szabályok kinyomatásában azonban több értelem zavaró sajtó hibák csuszta be, sőt egész pontok maradtak ki, mely hibák s hiányok később zavarokat idézhetnek elő.

Egyházmegyei közgyűlésünk az elfogadott özvegy s árva gyámintézeti szabályoknak jelen jegyzőkönyv hasábjain ujonnan kinyomatását elhatározá:

39. Ilosvay Aladár e. m. világi jegyző ur, jegyzői hivataláról lemondván.

Lemondásával megüresedett világi jegyzői hivatal betöltésével a szokott törvényes gyakorlat szerint Esperes ur megbizatik.

40. Jegyzőkönyv hitelesítésével,

Esperes ur elnöklete alatt Lövey Pál Kósa Ede urak, a két jegyző közbejöttével megbizatnak.

Hitelesítettett K. Iánosiban, 1889. ápril. 23.

I — 16; 21 — 23; 26 — 27; 34 — 39 számokat jegyzette Ujlaky Gábor papi jegyző.

16 — 20; 24, 28, 33 számokat Ilosvay Aladár világi jegyző.

Függelék a 38-ik számhoz.

A NAGY-KÁROLYI EV. REF. EGYHÁZMEGYE PAPI ÖZVEGY ÉS ÁRVA GYÁMINTÉZETÉNEK ALAPSZABÁLYAI.

I. SZAKASZ.

1. §. Az intézet az egyházmegyében elhalt rendes lelkészek özvegyei és árvái segélyezésére alakult. Ennél fogva az egyházmegyében hivataloskodó minden lelkész jogos és kötelezett tagja.

2. §. A rendes lelkészek az intézet pénztárába hivatali jövedelmük pénzértékének I és $\frac{1}{2}$ %-tóját évenként befizetni tartoznak.

3. §. A lelkészi jövedelmek pénzértékét az illető lelkészek esetleg a presbyteriumok meghallgatásával az egyházmegyei közgyűlés az egyházkerületi szabályzatnak megfelelőleg öt-öt évenként állapítja meg.

4. §. A lelkészi illetékek mindenkor az egyházlátogatás alkalmával fizettetnek. Ha pedig valamelyik lelkész évi illetékét sem az egyházlátogatás alkalmával, sem az azt követő e. m. gyűlésig a pénztárba be nem fizetné: ha az ily lelkész állam vagy közalapi segélyben részesül illetéktartozása, valamint annak esedékes kamata segély osztalékából fog esperes ur által levonatni, — vagy ellen esetben lelkészi jövedelméből fog az esperes ur rendeletére a gondnok által vissza tartatni, s a következő egyházlátogatás alkalmával a küldöttségnek át fizetni.

5. §. A kegyeleti évben az illetéket a jövedelmet élvezők jövedelmök arányában fizettetni.

6. §. A befizetett lelkészi illetékek, soha és semmi esetben vissza nem adatnak.

II. SZAKASZ.

Az intézet vagyonáról.

7. §. Az intézet alap vagyonát képezik :

I. a) A meglevő tőke pénzek.

b) Kegyes alapítványok, hagyományok és adományok.

c) Az országos egyházi közalapból tőkeképezésre adandó összegek, a báró Boldácsi alapítványból adandó osztalék.

d) Az egyes egyházakban a három nagy ünnepek második napja reggelén e célra gyűlt persely pénzek, nem különben az egyesek pénz és másnemű adományaiból évenként gyűlendő összegek

e) A segéd lelkészek által egyszer mindénkorra fizetendő 2 frt.

f) A csonka és kegyeleti év jövedelme, az egyházmegye által meghatározott arányban, ott hol a lelkész özvegy és árva hátra hagyása nélkül hal el.

g) Az évenként tőkésítendő kamatok.

h) A segélyre fordítható jövedelmekből fennmaradó összegek.

II. Az intézet folyó jövedelmét képezik:

i) A segélyezésre rendelt tőke kamatok.

k) A lelkészi illetékek.

l) A lélek szám szerint az egyházak által fizetendő fél krok.

m) Az állam segélyből évenként adandó összeg az országos közalapról netalán ily célra adandó összegek, nem különben a hason célból tett kegyes adományok és hagyományok.

III. SZAKASZ.

Az intézet kormányzása.

8. §. A gyámintézet kormányzása, javai feletti felügyelet az egyházmegyei közgyűlés jogkörébe tartozik.

Az ügyvitelt valamint a pénzkezelést az esperes felügyelete mellett a pénztárnok, ellenőr és egy jogtanácsos felelősség mellett eszközlik.

I. E szerint az egyházmegyei közgyűlés felügyel és intézkedik:

a) Hogy az intézet vagyona, tőke pénze, az alapszabályban előirt módon kezeltessék és győmölcsözzék.

b) Hogy a kamatok és lelkészi illetékek melyek az egyház látogatás végeztével a látogató küldöttség vagy az esperes által a pénztárba azonnal beadandók — évenként rendszeren befizetessenek.

c) A tőkék kölcsön adása és elhelyezésében végérvényesen határoz.

d) Az esedékes kamatok, lelkészi illetékek behajtása, s a veszélyeztetett tőke tartozások ügyében intézkedik.

e) A pénztárnok kimutatása alapján a segélyezendőket nyilván tartja az özvegyek és árvák segély osztalékát évenként meghatározza.

f) A pénztárnok számadását évenként megvizsgálja, s elbi-

rálja s a találtakhoz képest a pénztárnokot felmenti vagy elmarasztalja és számadását egész terjedelmébe jegyző könyvbe véte-ti.

g) Gondoskodik hogy az intézet iránt a részvét, buzgóság, ál-do-zat készség minél szélesebb körben felébresztessék és ápolassék.

h) A tetemesebb áldozattevők, s elhunyt kegyes hagyomá-nyozók neveit jegyző könyvben megörökíti.

II. A pénztárnok tisztei.

a) Az intézet tulajdonát képező okmányokat, kölcsönkötvé-nyeket, értékpapirokat leltár mellett átveszi s a nála tartott levél-tárban megőrzi.

b) A pénztárba befolyó pénzeket, nyugta s ellen nyugta mellett átveszi, a szabályokban előirt módon kezeli, illetékeiket pontosan nem fizető lelkészek neveit a tavaszi egyházmegyei gyűlésre mindég betérjeszti, a kamatokkal hátralékban levő adó-soknak a tőkét felmondja, s nem fizetés esetén a felmondás után 8 nappal kötvényeiket betérjesztés végett az egyház megye ügyvédjéhez átvételi elismervény mellett átteszi és az ily esetről egyszersmind az esperest is értesíti.

c) A befejezett tőkepénzeket, a tőkésítendő jövedelmeket az alábbi szakaszban előirt módon gyömölcsöztetés végett el-helyezi.

d) A segélyezendő özvegyek és árvák neveit, a tavaszi e. megyei gyűlésre évenként felterjeszti, az egyházmegye által megállapított segély összegeket az esperes utalványára a segélye-zendőknek azonnal kifizeti vagy postán elküldi.

e) Az intézet vagyoni állását, évi forgalmát, részletekre ösz-szesítve feltüntető számadását évenként a tavaszi egyházmegyei gyűlés előtt 3 héttel az Espereshez betérjeszti, ki azt küldöttsé-gileg megvizsgáltatja, és a küldöttség véleménye kíséretében a tavaszi egyház megyei gyűlésre felülvizsgálat s elbirálás végett felterjeszti.

f) A számadásban név és összeg szerint ki kell mutatni az elhelyezett tőkéket, hátralékos és befizetett kamátokat, lelkészi illetékeket, és minden az intézet részére történt bevételeket és kiadásokat és e célból a számadásokhoz a törzs könyv és pénz-tárnoki kettős napló mindég csatolandó.

g) A pénztárnoknak évenként tisztelet díj 30 frt, iroda és posta átalány czimen 10 frt, összesen 40 frt adatik.

h) A pénztárnok a kezelése alatti vagyonért, valamint a kezelés körül elkövetett mulasztása és szabálytalan eljárása folytán felmerülhető károkért felelősséggel és vagyoni kártérítéssel tartozik.

IV. SZAKASZ.

Az intézeti tőkék elhelyezéséről.

9. §. A tőkék gyömölcsözés végett elhelyeztetnek első sorban kebelbeli lelkészek és egyházak, másod sorban magán felek és végre az egyházmegyei közgyűlés által megjelölt pénz intézetknél.

10. §. A kölcsön adásnál a kebelbeli rendes lelkészek minden mások felett, az egyházak a magánosok felett elsőbbséggel bírnak.

11. §. Kölcsönök adatnak személyes hitelre, ingatlan birtokra és államilag óvodék képesnek ítélt érték papirokra.

12. §. Személyes hitelre csak a kebelbeli lelkészeknek és egyházaknak adatik kölcsön; és pedig lelkészeknek két elfogadható kezes mellett száz forint, az egyházaknak az összes presbyterium kezessége mellett ezer forintig.

13. §. Ingatlan birtokra telekkönyvi feljegyzés mellett tehermentes birtok értékének felényi összege adatik kölcsön, nemkülömben a kézi zálogként letett érték papirokra és értéktárgyakra is csak a folyó érték fele kölcsönöztetik.

14. §. Kölcsönök csak az egyházmegye által szövegezett kötvényekre adatnak, a melyben a kölcsön adott tőke ércz értéke is kitétetik, s a kölcsön tőke ezen értékben lesz vissza fizetendő.

15. §. A kölcsönöket a pénztárnok, ellenőr, s az esperes a jogi tanácsos meghallgatása mellett az alapszabályok szerint állapítják meg.

A ki tehát az intézettől kölcsönt akar nyerni, ebbeli szándékát az esperes urnál bejelenti, és pedig az egyházak mellékelni tartoznak a kölcsön kérést elhatározó egyháztanács végzés hiteles másolatát, a magán felek pedig biztosítéskül kijelölt ingatlan hiteles érték bizonyítványát, és hitelkönyvi kivonatát, az esperes e kérvényeket s okmányokat a pénztárnokhoz átteszi, s a pénztárnok a kért összegeket, a szabályszerűen felszerelt s kiállított kötvényekre kiadja s ezt az esperesnek bejelenti.

16. §. Egyháznaknál csak az egész presbyterium által alá irt s egyházi pecséttel meg erősített kötvényre ; magán feleknek a kölcsönözendő összeg telekkönyvi bekebelezése után adatik ki a kért kölcsön.

17. §. A kamatláb a kebelbeli lelkészeknek 6 % az egyháznak és magán felek részére 8 %-tóliban állapittatik meg.

18. §. A kölcsön kötvényeket a pénztárnok állítván ki: munka díj czimen minden száz frt kölcsön után $\frac{1}{2}$ % -tólít fizetnek a kölcsönt vevő felek a pénztárnoknak.

19. §. A kamatok lelkészek és egyházak által az egyház látogatás alkalmával, magán felek által fele részben a kötvény kiállítása idején, fele részben pedig ahoz 6 hó múlva mindég előre fizettetnek.

20. §. Mind azon adósoknál a hol a tőkék teljes biztonságban vannak, és a kamatok pontosan fizetettnek, a tőkék a kötvény lejárta után is meghagyatnak, ellenben a hol a kamatok rendesen nem fizettetnek, vagy a biztonság megszűnik ; ott a tőke azonnal felmondatik s szóper utján bevétetik.

21. §. Az elhalt lelkészeknél elhelyezett pénzek, még a kegyeleti évben az örökösökön bevétetik.

22. §. Az intézetet felsőbb egyházi és polgári hatóságokkal szemben az esperes képviseli.

23. §. Az esperes a pénztárt, a pénztári ügyvitelt tetszése szerinti időben megtekinti.

V. SZAKASZ.

Az özvegyek és árvák segélyezéséről.

24. §. A segélyezendő özvegyek és árvák nyilvántartása végett, az esperes vagy meg bizottja a hivatalos leltározás alkalmával az elhalt lelkész özvegyének és árváinak nevét, az árvák életkorát jegyzékbe veszi, megőrzés és használat végett a pénztárnokhoz átteszi. Ha pedig a leltározás alkalmával az árvák születési bizonylata megszerezhető nem volna: a hiányzó keresztelési bizonyítványokat az esperes hivatalos uton beszerzi és a pénztárnokhoz megküldi.

25. §. A segélyben csak a halálok perczeig hivataloskodó rendes lelkészek, s a hivataluktól ne talán ön hibájuk nélkül megfosztott egyházmegyebeli lelkészek özvegyei és árva gyerekei részesülnek.

A hivataluktól bármi uton megfosztott lelkészek özvegyeinek és árváinak segélyezéséről esetről esetre az egyház megyei közgyűlés határoz.

26. §. A segélyezés a kegyeleti évet bevégző György napjával azaz ápril 24-ikével veszi kezdetét, ugyan azért a segélyösszegek ezen napon mindég folyóvá teendők.

27. §. Segélyben részesül az özvegy míg férje nevét viseli, a fiuk 24 éves korukig, ha ugyan előbb állásukhoz mért kereset módhoz nem jutnak. A leány gyermekek férjhez menetelekig, testi vagy lelki nyomorék kereset képtelen árvák halálokig segélyezendők.

28. §. Az özvegyek és leány gyermekek férjhez menetelek esetén, férjhez menetelők évében még segélyeztetnek.

29. §. A segélyre fordítandó összeg, az özvegyek és árvák között a család tagok szám-aránya szerint akként osztatik fel, hogy egy-egy özvegy két; egy-egy árva egy részt nyerjen. E segély osztalék azonban egy özvegy részére 125 forintnál, egy árva részére 62 frt 50 kr-nál soha és semmi körülmények között kevesebb nem lehet.

30. §. A teljes árvaságra jutott gyermekek saját jutalékukon kívül az özvegyi részt is húzzák. Ha azonban a családban csak egy árvaságra jutott gyermek marad: az csak az árvák jutalékának kétszeresét kapja.

31. §. A segélyezésre első sorban a kamatok $\frac{4}{5}$ s a lelkési illetékek fordítandók, szükség esetén azonban a 7. §-ban megnevezett összes folyó jövedelmek, sőt a lelkési és egyházak által fizetendő illetékek is felhasználandók s a szükséghez képest fel is emelendők.

32. §. A gyámintézet jövedelméből, tőkéjéből, az özvegyek és árvák segélyezésén kívül, bár mily célra, bármily czimen soha a legkevesebb összeg sem fordítható.

33. §. A segélyre jogosult özvegyek és árvák, özvegy állapotokat, illetve életbe létüket igazolni tartoznak. Ugyanazért mindenik özvegy és árva állapotát, életben létét igazolni bizonyítványát — a mit saját egyháza lelkésze bélyegtelen iven díjjal talanul tartozik kiállítani — a tavaszi egyházmegyei gyűlés előtt egy hónappal, az intézet pénztárnokához minden évben beterjeszti.

34. §. Az egyházmegyei gyűlés által megállapított s espere-

sileg utalványozott segély jutalékot a pénztárnok, a segélyezendők nyugtájára, mindég ápr. 24-én fizeti ki.

35. §. Az alapszabály a gyámolítandók hátrányára, soha és semmi körülmények közt nem módosítandó.

36. §. Ha valamelyik segélyezett jutalékát egy év lefolyása alatt fel nem venné, az részére pénztárilag fog kezeltetni és gyömolcsöztetni, a kamat 2⁰/₀-a azonban kezelési költségre levonatik.

37. §. Ha a gyámintézet az egyház megyében bármi okon feloszlának vagy megszűnnék: az intézet pénzeinek vagy tőkéinek hova fordítása felett az egyház megyei közgyűlés határozand.

38. §. Ezen szabályok az e. megyei közgyűlés megerősítése után azonnal hatályba lépnek, s az egyházmegye jegyzőkönyvében minden lelkész és egyház részére megküldetnek.

Ezekben megállapítván egyházmegyei özvegy és árva gyámintézetünk alapszabályai, s az 1889-ik év szeptember 17-én Máté-Szalkán tartott e. megyei közgyűlésünk által megerősítettek, azoknak megtartására az illetők köteleztetnek.

TÁRGYMUTATÓ.

1. Gróf Dégenfeld József e. m. tanácsbíró ur meg nem jelenhetése sajnós tudomásul vétetik.

2. Képviselők megbízó levelei levéltárba tétetnek.

3. Kubinyi Károly e. m. p. tanács bíró ur lemondása sajnós tudomásul vétetik, helyének betöltésével Esperes ur megbízzatik.

4. Esperesi jelentés 1889-ik évről.

5. Kebelbeli iskolák szellemi állapotáról szóló kimutatás közzéadni rendeltetik.

6. Kegyes adományokról szóló jelentés szintén.

7. Veress Imre irinyi lelkész az e. látogató küldöttség és Esperes ur eljárása ellen emelt rossz akaratu és személyeskedő felszólalása egyh. m. gyűlésünk által rosszsaltatik.

8. A ny. megygyesi egyház kérvénye felsőbb helyre pártolólág felterjesztetik.

9. Turóczy Gyula paraszniai lelkész tanítóvá lett elválasztása s megerősítése tudomásul vétetik.

10. Az egyház látogató küldöttségnek a gyámintézet részére a lelkészi illeteknek beszédésénél történt eljárása helyeslőleg vétetik tudomásul.

11. A Nagydobosi egyház előljárósága a helybeli iskolai könyvtárt vizsgálja meg, eljárásáról jelentését esperes urhoz terjessze be.

12. Kiss-Ecsed Nagy-Ecsedhez affilialtatik.

13. A törvényes egyházlátogatás a téli hónapokról a tavaszi hónapokra tétetik által.

14. A gyámintézeti pénztár számadása helyeslőleg tudomásul vétetik, az összes vagyoni érték kimutatattatik.

15. A tűzbiztosítási ügyben kinevezett e. m. küldöttség véleménye csekély módosítással elfogadtatik.

16. Az 1848-ik XX. t. cz. tárgyában benyújtott esperesi javaslat feletti határozat.

17. Rendes állam segélyért folyamodók kérvényei tárgyalatnak.

18. A közalapi bizottság jelentése.

19. Az e. megyei közigazgatási pénztár számadásával megbízott küldöttség jelentése tudomásul vétetik, számadó pénztárnoknak a felmentvény megadatik.

20. Lelkész jelölő bizottsági tagok megválasztatnak.

21. Egyházkerületi képviselők megválasztatnak.

22. Az ér körtvélyesi egyház a Takács János féle telket eladhatja.

23. A Gencsi egyház a Csomay Dénes féle telket bizonyos feltételek mellett árverésen eladhatja.

24. A paposi egyház belhivatalnokait a módosított egyházi új adó kulcs szerint fizetheti.

25. A tanítói egyesület alapszabályai a jegyző könyv függelékeül ki nyomatnak.

26. A tanítói kar kérvénye ez alkalommal a napi rendről levétetik.

27. A verses bucsuztatókra nézve a temetéseknél a lelkészek és tanítók az e. kerületi határozathoz szorosan alkalmazkodjanak.

28. Kiss Sándor börtvényi s. lelkész bekebeleztetik.

29. A máté-szalkai egyház felterjesztése vissza utasittatik.

30. Özv. Sziklai Józsefné kérvényének hely adatik.

31. A budapesti papi értekezletre képviselők küldetnek.

32. Veress Imre irinyi lelkész és ottani tanító Takács Ferencz közt felmerült viszályos ügy elintézettnek tekintetik.

33. A Szilágyi Lajos féle hagyatékról betérjesztet esperesi számadás helyben hagyatik.

34. Az Ó Pályi-i egyház elválasztott tanítóját Felszeghy Istvánt csak úgy feltételesen erősíti meg.

35. Nyírmegygyesi szék-perben határozat hozatik.

36. Mult gyűlésre beadott indítvány tárgyalása jövő gyűlésre tüzetik ki.

37. Az 1889. szeptember 17-én tartott e. m. gyűlésen gyámintézeti pénztárnoknak Vityi Bertalan, ellenőrnek Uray József urak

elvásztattak, megválasztásuk jegyzőkönyvbe vétetik.

38. Az özvegy és árva gyámintézet alapszabályai jelen gyűlés jegyzőkönyvével ismét kinyomatik.

39. Ilosvay Aladár e. m. világi jegyző ur hivataláról lemondván helye választás útján betöltetni rendeltetik.

40. Jegyzőkönyv hitelesítésére küldöttség választatik.

